

UTVANDRARE.NU

UTVANDRARE.NU

FRÅN EMIGRANT TILL GLOBAL SVENSK

Ewa Hedlund

UTVANDRARE.NU

Från emigrant till global svensk

UTVANDRARE.NU

Från emigrant till global svensk

Ewa Hedlund

Boken kan beställas från:
Föreningen Svenskar i Världen
Box 5501, 114 85 Stockholm
svenskar.i.varlden@sviv.se

Uppgifter i denna bok får citeras om källan anges

Åsikter som uttrycks i denna bok överensstämmer inte nödvändigtvis med Svenskar i världens, SVIVs, åsikter

Detta verk är skyddat av upphovsrättslagen

”Innan flyttlasset gick betraktade vi utlandsvistelsen som ett spännande äventyr!...! Vi var övertygade om att vi skulle vara hemma igen efter några år och att allting då skulle fortsätta som vanligt. Så blev det inte. Jag kunde inte drömma om att flytten skulle innebära en sådan genomgripande förändring av vårt sätt att tänka och vara som den faktiskt har gjort.”

Ur **Svensk i Bryssel – ett europeiskt äventyr**, av Gundel Wetter, 1995

© Ewa Hedlund
Författare: Ewa Hedlund, www.ewahedlund.se
Intervjuer: Sigrid Bø
Foton: Privata såvida inte annat uppges
Grafisk form: Kjell Jansson
Tryck: Printfabriken, Karlskrona
ISBN 978-91-979795-0-4

Ett varmt tack till alla utlandssvenskar
och hemvändare som villigt delat med sig
av sina erfarenheter och synpunkter om
att leva utomlands och återvända till Sverige

Innehållsförteckning

Förord	13
Inledning	15
Drömmen om Amerika	17
De djärvaste utvandrar först	17
Svenskättling väljs till president i USA	18
Svält och massutvandring	19
Framgångarna i Amerika lockade	20
Befolkningen fördubblas	21
Emigration – en massrörelse	22
Högre löner lockar och drar	22
Hemvändare återvänder till USA	23
Chicago – svensk "huvudstad" i USA	24
Framgångsrika svenskar	25
Fredrika Bremer och Greta Garbo	27
Den glömda utvandringen	27
Brasilien rekryterar svenskar	28
Botanister och bryggare	29
Köpenhamn attraktiv arbetsmarknad	30
Ingenjörer och skraddare	31
Ryssland – möjligheternas land	32
Från guldsmed till kommunistledare	32
Utvandringen utreds	33
Kriget sätter stopp för utvandringen	34
Utvandringen ökar igen	35
Utvandringen ökar	35
Låga skatter lockar	37
Utvandringen fördubblas	38
Medlemskap i EU underlättar flytt	38

Den moderne utvandrar 41

USA populäraste utvandrarlandet	42
Luddig statistik	43
”Obefintliga” svenskar avregistreras	44
Ungdomar flyttar mest	45
Studier, jobb och kärlek	45
Drömmen om en annan kultur	46
Erasmus underlättar utländska studier	47
Studier utomlands inte längre komplement	49
Utlandsstudier attraktivt på arbetsmarknaden	50
Allt fler pensionärer utomlands	50
Au-pair och backpacker	52
Cirkulär migration ökar	53
Fler forskare och civilekonomer utvandrar	54
Många återvänder till Sverige	54
Hemvändare största invandrargruppen	55
Svårt passa in i Sverige	56

Svenska röster i världen 59

Utvandrare	59
Hemvändare	95

Den globala svensken – en resurs 103

Sverige populärast i Tyskland	104
Okunskapen om Sverige ökar med avståndet	105
Sverige mer populärt hos äldre	106
Bilden av Sverige omodern	106
Stereotyperna dominerar	107
Svenskar viktiga ambassadörer	107
Globala svenskar viktig resurs	108
Svenskheten säljer	109
Intervju; Jonas Hafström, ambassadör i USA	111
Intervju; Kristina Karlsson, entreprenör, Australien	113
Intervju; Hans Rohdiner, Invest Sweden, Japan	115
Intervju; Magnus Anseklev, Sony Ericsson, Brasilien	117
Intervju; Kent Nordin, Ikea, Nederländerna	120
Intervju; Agneta Nilsson, SWEA, USA	123

EU-medborgare i världen 127

Utvandrare förlorar rättigheter	127
EU-kommissionen granskar regler	128
Olika rättigheter i EU	129
En utflyttad svensk är en förlorad svensk	130
Utlandsfinländare resurs i Finland	130
Särskild valkrets för utflyttade portugiser	131
Nya rättigheter för franska utvandrare	132
Parisdeklarationen	133

Slutord 135

Myten om utlandssvenskar	135
Sverigebilden omodern	136
Offentlig diplomati ombärlig	137
Världen krymper	138
Samarbete gynnar Sverigebilden	139
Svenska diasporan viktig länk	140
Invandring och utvandring samma fenomen	140
Okunskapen stor om utlandssvenskar	141

Litteraturförteckning 143

Förord

Föreningen Svenskar i Världen har arbetat för utlandssvenskarnas rättigheter sedan 1938 (då under namnet Utlandssvenskarnas förening). Vi har länge känt ett behov av att få ett bättre grepp om hur många svenskar det är som bor utanför Sverige, var de bor och vilka motiv som har lett till utlandsflytten. Det finns ytterst lite forskning om utlandssvenskar och den information som kan tas fram via olika myndigheter ger inte en fullständig bild. Ewa Hedlunds bok fyller därför ett stort behov. Vi har genom enkäten till svenska ambassader under våren 2011 om antalet svenskar i respektive land fått en mer precis uppfattning om hur många de är: nära 550 000 svenskar är bosatta kortare eller längre tid utanför Sverige, fler än vi hade trott. Dessa utgör en viktig och ännu inte fullt utnyttjad resurs för Sverige och Sverigefrämjandet.

Författarens redogörelse för andra europeiska länders inställning till sina utlandsboende medborgare visar att flera av dem på ett annat sätt än Sverige inser värdet av att ta tillvara deras kunskaper och erfarenheter. Vi hoppas att denna bok liksom debatten under det tredje Utlandssvenskarnas parlament i augusti 2011 skall ge oss ett bättre underlag inför kommande diskussioner och kontakt med svenska myndigheter och leda till ökad förståelse för vad utlandssvenskarna betyder för Sverige.

Många av dagens utvandrare återvänder till Sverige efter några år – hemvändande svenskar är numera den största invandrargruppen i Sverige. Det är också fler yngre som söker sig ut, till de nordiska grannländerna, EU eller längre bort, för att arbeta eller studera under begränsad tid. De är under sin utlandsvistelse värdefulla "ambassadörer" för

den nya Sverigebild vi är angelägna om att sprida och för sedan med sig nyttiga kunskaper, kontakter och erfarenheter till den svenska arbetsmarknaden. Kunskaper som borde tas tillvara bättre än idag.

Dagens globala svenskar bör ses som en nationell tillgång både för det svenska samhället och för svenska företag som söker sig till nya marknader utomlands. Svenskar i Världen tjänar som en brygga mellan svenska myndigheter och utlandssvenskarna och som ett nätverk för dem som bor utanför Sverige. Vi vill verka för att kontakterna mellan "hemma och ute" förbättras till ömsesidig nytta. Ewa Hedlunds bok skall ses som ett led i denna strävan.

Föreningen Svenskar i världen vill också rikta ett varmt tack till *The Barbro Osher Pro Suecia Foundation* och *Kungliga Patriotiska Sällskapet* utan vars stöd denna bok inte varit möjlig.

Stockholm i juli 2011

Ulf Dinkelspiel
Ordförande

Karin Ehnбом-Palmquist
Generalsekreterare

Inledning

När jag flyttade utomlands 1987 som korrespondent för tidningen Svenska Dagbladet kunde jag inte i min vildaste fantasi föreställa mig att jag skulle stanna utomlands i 24 år. Men åren gick och jag rotade mig mer och mer. Så småningom blev också Bryssel "hemma" och jag hade förmånen att känna mig hemmastadd i två länder. Jag har rest mycket i Europa och resten av världen och det har aldrig varit negativt att vara svensk. Tvärtom. Även om många, särskilt i fjärran länder, ofta förväxlar Sverige med Schweiz.

Under mina år utomlands fick jag ofta kommentaren: Är det så man gör i Sverige? Det kunde gälla allt ifrån att min man inte drog för gardinerna i köket när han lagade mat, vilket gjorde att grannfruarna kom med uppskattande kommentarer om att en man lagade middagen, medan kommentarerna från deras män inte alltid var lika uppskattande, till att vi bjöd vänner på midsommarmat med svensk mat, en tradition som alltid uppskattades. I gengäld fick vi ta del av andra traditioner som var nya för oss. På så vis utbytte vi kulturer, åsikter och erfarenheter samtidigt som vi vidgade våra vyer och fick nya perspektiv på livet, Sverige och världen. För mig består världen inte längre av ett antal länder på en karta. Varje land har numera ett ansikte i form av en god vän eller bekant som jag har lärt känna under mina år utomlands.

När Sverige blev medlem i EU år 1995 ökade intresset för Sverige och det svenska samhället. Kollegor från internationella media besökte Sverige och försökte beskriva den nya EU-medlemmen i ord och bild. Journalister som besökte norra Sverige beskrev euforiskt den exotiska

midnattssolen, andra förvånades över hur svensken i allmänhet bytte kynne när solens strålar började värma igen på senvåren. "Det är som om ni vore två personligheter", tyckte en kollega. "På vintern är ni inbundna och buttra, men på sommaren är ni utåtriktade och glada." Många kollegor såg med spänning fram emot hur Sverige skulle sprida jämställdhetens tankar i EU, medan andra kritiserade bristen på konkurrens.

För mig var det ett uppvaknande att få Sverige beskrivet med andra nationaliteters ögon. För svenskheten kan ju inte bara definieras av oss svenskar.

Våren 2010 återvände jag till Sverige, sprängfylld av kunskaper och erfarenheter som jag aldrig hade kunnat tillskansa mig i Sverige. Jag är svensk, född och uppvuxen i Sverige, men efter 24 år utomlands kommer jag aldrig mer att helt igenom känna mig svensk.

Det är min förhoppning att den här boken ska kasta ett nytt sken över gruppen utlandssvenskar som består av drygt 500 000 svenska individer bosatta utomlands. Det är också min förhoppning att boken ska vara ett inlägg i debatten om hur denna utnyttjade men viktiga resurs kan bidra till att sprida information och kunskap om Sverige, till gagn för svensk ekonomi, kultur och samhället i stort.

En viktig erfarenhet har jag med mig tillbaka till Sverige efter min långa utlandsvistelse; en utflyttad svensk är inte en förlorad svensk utan en tillgång för Sverige och det svenska samhället.

Ewa Hedlund, Trångsund i juli 2011

Drömmen om Amerika

På midsommarafton 1850 steg Karl-Oskar Nilsson och hans hustru Kristina i land i New York på den amerikanska östkusten. De hade lämnat det karga och steniga Småland för att söka en bättre framtid för sig själva och sina barn i det bördiga och vidsträckta Nordamerika. De hade sålt sin gård Korpamoen i Ljuders socken i Småland och seglat med briggen Charlotta över Atlanten till Amerika. Resan fortsatte till sjön Chisago i Minnesota där de slog sig ned. Delstaten Minnesota, som gränsar till Kanada, kom att bli den största svenskbygden i USA. Idag bor där närmare en halv miljon svenskättlingar.

I romansviten om svenska utvandrare skildrar Vilhelm Moberg några människors utvandring från hungersnöd och fattigdom i Sverige till det bördiga USA under 1850-talet. I romanernas centrum står Karl-Oskar Nilsson och hans hustru Kristina. De har blivit symboler för den största utvandringen i Sveriges historia då 1,2 miljoner, eller var femte svensk, lämnade Sverige och startade ett nytt liv i Amerika. Från 1851 till 1930 utvandrade runt 649 000 män och 492 000 kvinnor till Nordamerika.

Vad var det som fick alla dessa män och kvinnor och en hel del barn att lämna Sverige för en oviss framtid i det stora landet på andra sidan Atlanten?

De djärvaste utvandrar först

Det var många faktorer som samverkade; ekonomiska sociala, religiösa och personliga. Men ett hade utvandrarerna gemensamt, enligt Vilhelm Moberg som i boken *Utvandrarerna* skriver:

”Det var de djärvaste som först bröt upp. Det var de företagsamma som fattade besluten. Det var de oförvägna som först gav sig ut på den avskräckande färden över det stora havet. Det var de oförnöjda och tilltagsna, som icke förlikte sig med sin lott i hemorten, som blev de första utvandrarna i sin bygd. De som stannade kvar, de tröga och tvehågsna, kallade dem äventyrslystna.”

Den första svenska utvandringen till Nordamerika hade i hög grad ekonomisk bakgrund. 1635 förlorade Sverige viktiga tullinkomster i Preussen och rikskanslern Axel Oxenstierna sökte nya marknader för att kompensera för de förlorade tullintäkterna som motsvarade 30 procent av statsbudgetens inkomster. I sitt sökande efter nya inkomstkällor vände Axel Oxenstierna blicken västerut mot Amerika. Han hoppades få in pengar via handel med och kolonisation av Amerika. Med hjälp av Nederländerna grundade Sverige kolonin Nya Sverige vid Delawarefloden. Kolonin, belägen i de nuvarande delstaterna Delaware, Pennsylvania och New Jersey, grundades 1638. Nya Sverige var en liten och kortlivad koloni där det som mest bodde 700–800 svenskar och finnar. Kolonin erövrades av Nederländerna 1655 och inlemmades i kolonin Nya Nederländerna.

Svenskättling väljs till president i USA

Nya Sverige var visserligen en liten och kortlivad koloni men ättlingarna till en av nybyggarna kom att få större makt i det moderna USA än avkommorna till någon annan utvandrad svensk. Han hette Måns Andersson och seglade 1639 med fartyget Kalmar Nyckel från Göteborg. Måns Anderson slog sig ned med sin familj och började odla tobak på sin gård Silleryd. Drygt 300 år senare valdes Måns Anderssons ättling, George W Bush, till USA:s 43:e president. Enligt den amerikanska föreningen Swedish

Colonial Society är George W Bush ättling i rakt nedstigande led till Måns Andersson, utvandrare från Sverige.

Svält och massutvandring

Utvandringen från Sverige till Nordamerika var under lång tid mycket blygsam jämfört med den stora emigrantvåg som inleddes i mitten av 1800-talet. År 1776 då den amerikanska självständighetsförklaringen antogs och 13 nordamerikanska kolonier förklarade sig fristående från Storbritannien fanns det omkring 2 000 svenskättlingar i den nya, självständiga unionen. Hundra år senare nådde utvandringen sin kulmen och när första världskriget bröt ut hade 1,2 miljoner svenskar bosatt sig i USA.

Det var ingen enskild händelse som framkallade den stora utvandringen från Sverige och övriga Europa. Den första stora emigrantvågen från Europa utlöstes i och med svälten på Irland 1845–1848, orsakad av potatispesten. Samtidigt inleddes utvandringen från Skandinavien och övriga Västeuropa. Bakgrunden till massutvandringen var samhällsutvecklingen under andra hälften av 1800-talet och den globalisering av världsekonomin som ägde rum då världshandeln växte snabbt. Nya marknader växte fram och knöt samman olika delar av världen. Internationaliseringen innebar att priset på varor och tjänster i allt större utsträckning påverkades av villkor på avlägsna marknader och inte enbart av lokala förhållanden. Utvandringen spelade en viktig roll i den utvecklingen.

De som utvandrade i den första emigrationsvågen fram till mitten av 1800-talet var främst affärsmän, hantverkare, tjänstemän, rikare bönder samt några ur adeln och det högre borgerskapet. Människor från medelklassen och däröver kan man säga. Att emigrera krävde – då som nu –

pengar, kunskap och ett gott kontaktnät i det nya landet.

Vad var det som gjorde att just dessa kategorier av människor utvandrade?

Framgångarna i Amerika lockade

För många var det antagligen artiklarna i svenska tidningar om de rika odlingsjordarna i Mellanvästern som lockade. Den första svenska kolonin, New Upsala, upprättades 1841 av kamreren Gustav Unonius i Wisconsin. Han utgjorde en katalysator för den svenska invandringen till den amerikanska mellanvästern. I brev hem till Sverige beskrev Gustav Unonius USA som ett idealland. Det fanns gott om bördig präriemark som såldes till nybyggare för 1,25 dollar per acre (ca. 4 000 kvadratmeter).

Efter 1840 blev det också enklare att lämna Sverige då utlandsresenärer inte längre behövde ställa borgen, det vill säga lämna kvar pengar i Sverige som en försäkran om att de skulle återvända. Även de som inte hade pengar att undvara kunde nu åka utomlands. Tjugo år senare, 1860, avskaffades också passtvänet vilket gjorde det ännu enklare att resa till andra länder.

Den politiska friheten i den amerikanska republiken utgjorde ytterligare en dragningskraft. Svenska bönder blev påverkade av de radikala jämlikhetstankar som skakade om Europa under 1840-talet. De politiska striderna mellan svenska liberaler och den konservativa och monarkistiska regimen gjorde att många betraktade ett nytt liv i USA som ett sätt att förverkliga sina republikanska ideal.

Religiösa fritänkare var upprörda över hur de behandlades av den lutheranska statskyrkan. Konflikter mellan kyrkans församlingar och utbrytargrupper var som hetast på landsbygden där pietistiska grupper var mer aktiva och

där de var under strängare kontroll av rättsväsendet och sockenpräster. Det rådde religionsförföljelse i Sverige mellan 1726 och 1858 och för att skydda statsreligionen mot pietismen var det förbjudet att hålla allmänna andakter utanför kyrkan. Repressalier fick hela grupper av pietister att lämna landet för att grunda nya andliga gemenskaper i det nya landet. Den största gruppen, 1 500 anhängare, leddes av Erik Jansson, självlärd predikant från Biskopskullen i Uppsala. 1846 lämnade foljet Sverige och grundade byn Bishops Hill i Illinois

Befolkningen fördubblas

Utvandringen till USA mellan 1840 och 1914 gick i vågor. De omfattande sociala, ekonomiska och strukturella förändringar som den svenska landsbygden genomgick under senare delen av 1800-talet var avgörande för emigrationens utveckling. En viktig faktor var den demografiska utvecklingen. Födelsehalten började öka runt mitten av 1800-talet samtidigt som barnadödligheten minskade vilket innebar en ökande befolkning. Befolkningen fördubblades mellan 1750 och 1850, vilket ledde till en oro för överbefolkning och att befolkningsökningen började överstiga den ekonomiska utvecklingen. Orsaken var den begynnande industrialiseringen med allt bättre mat och sjukvård. För Sveriges del spelade också den långa fredsperioden en stor roll. Detta medförde en växande grupp unga vuxna som tvingades konkurrera om jobben på landsbygden och som sällan ägde egen mark eller kunde räkna med att arva föräldragården. Överbefolkningen höll lantarbetarlönerna nere och dessutom innebar den långsamma expansionen inom jordbruket en låg lönsamhet i åtskilliga småskaliga jordbruk. Enda utvägen för många

blev att lämna landsbygden för att antingen söka jobb i de mer industrialiserade områdena eller i städerna, eller att emigrera till USA där den goda tillgången på mark gjorde det möjligt att bli sin egen.

Emigration – en massrörelse

Den första stora emigrationsvågen inträffade efter det amerikanska inbördeskriget 1861–1865. Under missväxtåren i Sverige 1867–1869 växte emigrationen till en verklig massrörelse. Under svältåren utvandrade nästan 60 000 svenskar, mer än dubbelt så många svenskar som lämnade landet under perioden 1851–1867. Hälften av Sveriges jordbrukande befolkning på 2,7 miljoner ägde ingen egen jord. De var tjänstefolk, torpare och backstugusittare. Många av de jordlösa lockades av löften om fri jord och högre löner i Amerika. De lämnade hungersnöden i Sverige och begav sig till USA där det var goda tider och gott om mat.

Den nya lagen, **Homestead Act från 1862**, var en starkt bidragande orsak till invandringen i USA. Den innebar att nybyggare kunde bli amerikanska medborgare och få gratis mark motsvarande 60 hektar att odla. Tio procent av USA:s yta bebyggdes och odlades upp tack vare denna lag, signerad Abraham Lincoln.

Högre löner lockar och drar

Under senare delen av 1800-talet blev emigrationen i allt större utsträckning en del av den industriella och urbana utvecklingen. Konjunkturväxlingar och reallöneskillnader mellan utvandrare- och invandrarländerna, utgjorde en stark grund för beslutet att emigrera. 1870 utgjorde de svenska reallönerna 37 procent av de amerikanska. Under

1880-talet drabbades järn- och trävaruindustrin av sämre lönsamhet och priserna på den europeiska spannmålsmarknaden rasade vilket utlöste en landsbygdskris och den andra och mest omfattande emigrationsvågen. Under 1880-talet utvandrade 330 000 svenskar till USA.

År 1890 fanns det närmare 800 000 svensk-amerikaner i USA enligt den amerikanska folkräkningen.

Hemvändare återvänder till USA

Framgången för många svensk-amerikaner bidrog också till att alltfler utvandrade. I slutet av 1860-talet besökte en av de legendariska utvandrarerna, Hans Mattson, Sverige för att rekrytera nybyggare och locka arbetare att komma till USA. Hans Mattson var ursprungligen nybyggare från Skåne som bosatte sig i Minnesota och gjorde karriär inom den amerikanska administrationen, bland annat som statssekreterare i Minnesota. Han gjorde ett försök att återvända till Sverige för att bosätta sig där men ångrade sig när han mötte förhållandena i det svenska samhället under sent 1800-tal vilket ger en inblick i vilka kulturskillnader som hade uppstått under de drygt 20 år som hade gått sedan han lämnade Sverige. Han återvände till USA men besökte Sverige åtskilliga gånger och beskriver i sin självbiografi, **Minnen**, den sociala högfärdigheten i sitt gamla hemland med en sarkastisk ton.

Priset för att korsa Atlanten sjönk kraftigt mellan 1865 och 1890 och ledde till att allt fattigare svenskar bidrog till den strida strömmen av emigranter. De nya immigranterna var i allt högre utsträckning unga och ogifta. När enskilda individer snarare än hela familjer började emigrera blev amerikaniseringen mer påtaglig eftersom yngre och ogifta utan några besparingar tog de jobb som erbjöds och

ofta i städerna. Även många som tidigare varit jordbrukare i Sverige sökte sig direkt till städer och bodde kvar där åtminstone tills de hade samlat tillräckligt med kapital för att gifta sig och köpa en egen gård. En allt större andel stannade kvar i städerna och bidrog inte bara till ökad utvandring utan även till den inflyttning från landsbygd till stad som var förhärskande även i Europa.

Chicago – svensk "huvudstad" i USA

År 1900 var Chicago staden som hade flest svenskar efter Sveriges huvudstad Stockholm. Stadsdelen Andersonville samlade många nordiska immigranter. Många andra bosatte sig i Minnesota men också Michigan, Wisconsin, Iowa, Nebraska och Illinois. I öst blev New England platsen för många industriarbetare och svenska center utvecklades i orter som Jamestown, Providence och Boston. En svensk bosättning byggdes också i New Sweden, Maine. Den största svenska bosättningen i New England var Worcester. Hit drogs svenskarna för att arbeta i tråd- och slipmedelsindustri och de byggde kyrkor, bildade organisationer, skapade affärsverksamheter och välgörenhetsförbund.

Mellanvästern förblev det område där de flesta svensk-amerikaner bodde. 1910 bodde 54 procent av svenska invandrare och deras ättlingar i mellanvästern, 15 procent i industriorter i öst och 10 procent på västkusten. Chicago var i praktiken den svensk-amerikanska huvudstaden och hyste 10 procent av alla svensk-amerikaner, över 100 000 människor.

Emigrationen från Skandinavien accelererade under de sista decennierna av 1800-talet. Från Sverige emigrerade drygt en miljon människor, ca 22 procent av befolkningen, mellan 1870 och 1910.

Den sista stora utvandringsvågen uppstod 1923 i samband med en stark konjunktursvacka, inte minst för järnindustrin. Utvandringen sjönk sedan fram till andra världskrigets utbrott för att sedan upphöra i omfattande skala.

Här bor de flesta svenskättlingar år 2000

Delstat	Antal svenskättlingar
1 Minnesota	486 507
2 Kalifornien	459 897
3 Illinois	303 044
4 Washington	213 013
5 Michigan	161 301
6 Florida	155 010
7 Wisconsin	149 977
8 New York	133 788
9 Texas	127 871
10 Massachusetts	119 267

Källa: U.S. Census Bureau, Census 2000

Omkring 8 miljoner amerikaner har svenska rötter varav 4,5 miljoner har bekräftats som svenskamerikaner. Det motsvarar 1,8% av USAs befolkning.

Framgångsrika svenskar

Det finns många framgångssagor att berätta om utvandringen från Sverige till USA och även tragedier. Professor Ulf Beijbom, under 36 år chef för Emigrantinstitutet i Växjö och numera pensionerad, har i åtskilliga böcker skildrat de svenska emigranterna i USA. I boken **Amerikabilder** finns berättelsen om Curtis L. Carlson, med rötter i Småland och

Värmland. Hans företag inkluderar hotellkedjan Radisson Hotels och reseföretaget Carlson Wagonlit och hade 150 000 anställda i 150 länder år 2008. Vi kan också läsa om Ragnar Benson, född i Virestad, Kronobergs län, som blev legendarisk svensk byggmästare i Chicago. Swan J. Turnblad från Ryssby i Småland blev förmögen som tidningsdirektör på Svenska Amerikanska Posten i Minneapolis. En del av inkomsterna investerade han i det stenslott på Park Avenue där American Swedish Institute numera huserar. Carl Eric Wickman, från Våmhus socken i Dalarna, grundade bussföretaget Greyhound Lines.

En av de mer anonyma utvandrarerna var Alexander Samuelsson, glasingenjör på Surte glasbruk i Ale, som utvandrade 1883. År 1915 formgav han den kurviga Coca Cola flaskan som kom att bli världens mest kända varuförpackning. Ytterligare en svensk-amerikan var Gideon Sundbäck, från Småland, som konstruerade det första användbara blixtlåset 1913.

Mer känd, och kanske en av de mest kända svensk-amerikaner, är musikern Leroy Anderson, född 1908 i Cambridge Massachusetts av svenska föräldrar som utvandrat från Skåne. Leroy Anderson var kompositör av flera populära schlagere som hamnade på amerikanska topplistor.

Välkänd för en bred amerikansk publik blev också fotografen Eric Hegg som dokumenterade den stora guldrusen till Klondike, ett av de mest dramatiska skeenden i Nordamerikansk historia. Eric Hegg utvandrade 1881 från Bollnäs och följde guldgrävarna i deras brinnande iver att hitta guld.

Fredrika Bremer och Greta Garbo

Av den dryga miljon svenskar som utvandrade mellan 1850 och 1930 var nästan hälften kvinnor. I boken **Utvandrar-kvinnor. Svenska kvinnoöden i Amerika** målar Ulf Beijbom en rad fängslande porträtt av kvinnor som emigrerade till USA. Han beskriver farmarhustrur, tjänstekvinnor, industriarbeterskor och en och annan känd kvinna såsom Fredrika Bremer som vistades i USA mellan 1849 och 1851. Hennes dagboksanteckningar från vistelsen gavs ut i bokform 1854 med titeln **Hemmen i den nya världen**.

Mest känd av alla svenskar som utvandrade till USA var och är dock fortfarande Greta Garbo, född Gustafson. 1925 flyttade hon till Kalifornien där hon utvecklades till en av världens mest uppskattade och framgångsrika skådespelerskor.

I Vilhelm Mobergs utvandrarepos återvände aldrig Karl-Oskar och Kristina till hemlandet. Många av de som utvandrade på 1800-talet hade kanske tänkt sig att flytten var tillfällig. Men 80 procent av de som utvandrade till Nordamerika blev kvar i det nya landet. Av de drygt 200 000 som återvände till Sverige flyttade en del tillbaka till Amerika igen. De kände sig inte längre hemma i Sverige.

Den glömda utvandringen

Samtidigt som över en miljon svenskar utvandrade till USA pågick det en emigration till andra delar av världen. Drygt 70 000 svenskar flyttade till Kanada, Australien, Brasilien och Sydafrika där de mestadels slog sig ner som jordbrukare.

Närmare 25 000 svenskar utvandrade till Australien. De första kända utvandrarerna avseglade 1830 till Väst-Australien och 1841 emigrerade en grupp hantverkare från Stockholm till Sydney. Under guldrushen på 1850-talet anlände tusentals nordbor till delstaten Victoria i södra Australien. De svenska australienfararna blev jordbrukare, hantverkare, fåraherdar och guldgrävare och de spred sig över hela Australien.

Utvandringen har fortsatt in i våra dagar och så sent som på 1970-talet reste flera svenska emigrantgrupper till Sydney.

Brasilien rekryterar svenskar

Många svenskar sökte sig till andra delar av världen. Redan på 1700-talet var det några äventyrslystna svenskar som tog sig till Latinamerika men det var främst under nödåren 1868–1869 som utvandringen dit tog fart. I slutet av 1800-talet drabbades metall- och sågverksindustrin i Sverige av en djup nedgång med sänkta löner och arbetslöshet som följd. 1891 valde 2 000 svenskar att flytta till Brasilien för att söka arbete. Landet var i akut behov av arbetskraft sedan slaveriet hade avskaffats 1888 och inledde en aktiv rekrytering av arbetare i Europa. Rekryteringsagenter fick betalt per utvandrare som skrev kontrakt. De svenskar som utvandrade på 1890-talet fick resan betald under villkor att det var familjer och gifta personer i fruktsam ålder som reste, ingen fick vara över 45 år. De fria resorna ledde till att det var de barnrika och ekonomiskt sämst ställda familjerna som utvandrade till Brasilien.

Nästan 10 000 svenskar utvandrade till Brasilien, huvudsakligen till den sydliga provinsen Rio Grande do Sul. Men många svenskar trivdes inte med naturen och klima-

tet i Brasilien. De tog sig över Uruguayfloden till provinsen Misiones i Argentina, där de grundade staden Oberá som fortfarande är en svenskstad.

Även nationalskalden Evert Taube lockades av Latinamerika. 1910 tog han värvning på den engelska hjulångaren Princess of Wales för att arbeta sig över till Argentina. Där blev han kvar i fem år och arbetade med anläggningsarbeten på Pampas för att förhindra översvämningar samtidigt som han lärde sig prata spanska och italienska och spela gitarr.

Botanister och bryggare

Den svenska utvandringen till södra Afrika var inte lika omfattande. Omkring 6 000 svenskar emigrerade till Sydafrika. Från början var det de Svenska och Holländska Ostindiska Kompanierna som stannade till i Kapstaden där många svenskar "hoppade av" och stannade. Under 1700-talet kom Carl von Linnés lärljungar, Anders Sparrman och Carl Peter Thunberg för att utforska floran. Utforskningen resulterade i att 23 500 torkade växter och 25 000 insekter levererades till Uppsala universitet.

Under 1800-talet förekom det att hela grupper av svenskar reste ut för att bygga sig en ny framtid. En av de första större grupperna som utvandrade reste från Kalmar med skeppet Octavia i augusti 1863 under ledning av Oscar Wilhelm Alarik Forssman. Med ombord på Octavia 1863 var ett 60-tal personer, både familjer och ensamstående. Anmärkningsvärt många av de som reste var unga, ensamma kvinnor. Kanske berodde det på att många av de svenskar som redan fanns i Sydafrika var ogifta män, som hoppades kunna bilda familj med sina nyinflyttade landsmaninnor.

En av de framgångsrika utvandrarerna var Jacob Letterstedt som kom till Kapstaden 1820 med bara 15 shilling på fickan. Han gifte sig med en rik änka och var snart en av Kapstadens mest prominenta medborgare. Han utnämndes till svensk-norsk konsul och lockade svenska immigranter från Sverige. Jacob Letterstedt startade ett bryggeri och lade därmed grunden till South African Breweries. Efter Jacob Letterstedts död tog den svenske invandraren Anders Ohlsson över bryggeriet som idag är ett av världens största.

Köpenhamn attraktiv arbetsmarknad

Alla utvandrare dock inte till fjärran länder. En kvarts miljon utvandrare slog sig ned i grannländerna Danmark, Tyskland och Ryssland. De lockades av högre löner och kvinnojobb. Mer än 81 000 svenskar emigrerade till Danmark under slutet av 1800-talet. Den danska huvudstaden utgjorde en stor arbetsmarknad under 1800-talets sista decennier. Köpenhamn var en urban metropol som attraherade billig, framför allt kvinnlig, arbetskraft, men staden drog också till sig yrkesutbildade arbetare och hantverkare. Öresundsregionen utgjorde i stor utsträckning – precis som idag – en gemensam arbetsmarknad under slutet av 1800-talet och fram till första världskriget.

26 000 svenskar slog sig ned i Tyskland. Svenskarna var mellan 1870 och 1890 den största enskilda utländska gruppen i Mecklenburg-Schwerin. De kom i slutna transporter till Lübeck eller Rostock och transporterades därifrån ut till olika gods där de placerades i jordbruksarbete. En del svenska män gifte sig med mecklenburgska kvinnor och integrerades i Tyskland, medan de svenska kvinnorna i högre utsträckning återvände till Sverige.

En del svenskar kom också till tyska storstäder och i Hamburg fanns det 1885 över 2 400 svenskar. Under 1800-talets sista decennier arbetade ett par tusen svenska kvinnor i hushållsarbete i storstaden, men svenskar fanns också i tobaks- och gummiindustrin och inom handeln. Varvsindustrin i Kiel rekryterade, i samband med en arbetskonflikt 1871, svensk arbetskraft från Blekinge som utnyttjades som strejkbrytare.

Ingenjörer och skräddare

Från 1890 förändrades sammansättningen av den svenska arbetskraften som migrerade till Tyskland från tjänstefolk och lantarbetare till industriarbetare. En del av de svenska migranterna reste till Tyskland för att genomgå kvalificerad utbildning inom industrin där.

Många sökte sig till industriella centra som Berlin och Hamburg. I den tyska huvudstaden var svenska ingenjörer talrika och bildade "Svenska Tekniska Klubben". Ingenjörerna var verksamma inom flera olika branscher som järn- och stål-, grafisk-, kemisk-, bygg-, maskin-, varvs- och elektroindustri.

Även skräddare sökte sig en framtid i Tyskland och Danmark. En av de mest kända är August Palm som gjorde gesällvandringar i Danmark och Tyskland. Han anslöt sig till en tysk avdelning av Internationalen men utvisades 1877 ifrån Tyskland. August Palm försökte bosätta sig i Danmark men fick sin ansökan om medborgarskap avvisad. 1881 kom han tillbaka till Sverige där han blev en av socialdemokratins främsta förgrundsfigurer.

Ryssland – möjligheternas land

Utvandringen gick också österut, till det vidsträckta Ryssland som under tidigt 1800-tal var de gränslösa möjligheternas land och lockade emigranter från hela Europa, så som det stora landet Amerika i väst skulle komma att göra en generation senare. Den dåtida huvudstaden St Petersburg tävlade med Wien och Berlin om platsen som Europas tredje stad efter London och Paris. Vid den här tiden var denna dynamiska och snabbt växande stad en internationell metropol.

Den mest kända och dessutom mest framgångsrika svenska familj som etablerade sig i den ryska huvudstaden var utan tvekan familjen Nobel. Alfred Nobels bror Ludvig och dennes son Emanuel tillhörde de ledande industrialisterna i staden. Deras maskinfabrik var världens största tillverkare av dieselmotorer. I Baku, nuvarande huvudstad i Azerbajdzjan, etablerades en oljeindustri och familjen Nobel kontrollerade vid sekelskiftet nio procent av världens kända oljetillgångar.

Från guldsmed till kommunistledare

I kretsen kring Nobelfamiljen fanns många svenska företagare som etablerade sig i staden. Hovjuvelerare Bolin, från Södermalm i Stockholm, gjorde exklusiva smycken åt hovet och den ryska adeln. En av de svenska guldsmederna i St Petersburg var Carl Fredrik Östedt, handskmakarson från Uppsala och gift med en hattmakardotter från samma stad. Han slog sig i unga år ned i den ryska huvudstaden, där han dog 1826. Makarnas dotter Anna Beata blev mormors mor till Vladimir Lenin som grundade den kommunistiska staten Sovjetunionen.

I kretsarna kring familjen Nobel fanns även ryske tsarens hovskräddare Jon Petter Lindström från Medelpad. Hans son, Henrik Lindström, kom efter uppväxten i Sankt Petersburg att bli officer på Gotland. I maj 1862 tog han in på Hotell Witt i Kalmar. Lindström var kanske inte nöjd med den mat hotellet hade att bjuda. I alla händelser stegade han in i köket och instruerade personalen hur de skulle tillaga en utsökt biff, som Lindström hade lärt känna i Sankt Petersburg. Biffen gjorde snabbt succé och kom sedan att spridas över landet under namnet Biff á la Lindström.

Utvandringen utreds

Den ökade utvandringen i slutet av 1800-talet oroade det officiella Sverige. En stor del av det svenska etablissemanget var mycket kritiskt till massutvandringen och de sociala, ekonomiska och religiösa förhållanden som många gånger låg bakom beslutet att lämna Sverige. De konservativa tyckte att utvandrarerna saknade patriotism och moralisk styrka. Liberaler oroade sig för att arbetskraft, nödvändig för ekonomisk utveckling, gick förlorad. En femtedel av alla svenskar var bosatta i USA vid sekelskiftet.

1907 tillsatte riskdagen en särskild emigrationskommission, som sex år senare lade fram sin utredning med bland annat rekommendationer om sociala och ekonomiska reformer för att minska utvandringen. Klassklyftorna i det svenska samhället var stora och blev ett återkommande tema i kommissionens utlåtanden. De nämndes som den huvudsakliga anledningen i många av de personliga berättelserna i utredningen. Den övervägande majoriteten av svaren uttryckte entusiasm för det nya hemlandet och kritiserade svenska förhållanden. Bittra erfarenheter

av snobberi i Sverige var ännu levande efter 40, 50 år i Amerika.

Kommissionen underkände det konservativa förslaget om att införa hårdare lagstiftning mot utvandring och gav i stället stöd för den liberala linjen som talade om att anamma det positiva med det amerikanska samhället och på så sätt förmå unga människor att se Sverige som "framtidlandet". Kommissionen föreslog flera sociala och ekonomiska reformer bland annat allmän rösträtt för män, bättre bostäder och en bred folkbildning, som skulle göra slut på klasskillnaderna.

Kriget sätter stopp för utvandringen

Utredningen lades fram 1913 men blev inte den grund för svensk migrationspolitik den var tänkt att göra. Året därpå bröt första världskriget ut och satte tvärt stopp för den svenska utvandringen. Efter kriget, med undantag från en stor utflyttning 1923 som sammanföll med en kraftig konjunktursvacka, återfick utvandringen aldrig någon större omfattning. Den ekonomiska och sociala situationen i Sverige hade förbättrats avsevärt och var inte längre en grund för utvandring. Den stora jordbrukskrisen var övervunnen. Sverige hade blivit ett industriland och arbetskraften absorberades av näringslivet. Efter andra världskriget snurrade hjulen allt snabbare i Sverige och ytterst få drömde längre om att lämna Sverige för att skapa sig en bättre framtid i Amerika.

Utvandringen ökar igen

Sedan amerikautvandringen upphörde på 1930-talet låg utvandringen av svenskar under lång tid på en mycket låg nivå. Efter andra världskriget och fram till slutet av 1960-talet utvandrade cirka 5 000 svenskar varje år. På 1990-talet steg utvandringen till 20 000 per år och visar inga tecken på att avta. En av dem som strax efter andra världskriget flyttade utomlands, till Argentina, var Gustaf Wahren:

– Jag reste dit för att hälsa på mina föräldrar och systrar efter studenten och lumpen. Jag hade tänkt stanna i ett år, lära mig spanska och sedan återvända till Sverige.

Året var 1946. Hans far hade blivit utsänd av Holmens Bruk till Argentina före andra världskrigets utbrott. Gustaf Wahren, eller Don Gustavo som han heter i Buenos Aires, stannade kvar i Sverige tillsammans med sin yngre bror i Norrköping för att avsluta sina studier. När han väl återförenades med familjen efter kriget blev han kvar i Argentina:

– Det blev 65 år, hittills, med avbrott ett par år i Sverige.

Gustaf Wahren gick i faderns fotspår och blev 1956 också han representant för Holmens Bruk och har sedan dess arbetat inom pappersindustrin. Nu är han pensionär och fortfarande aktiv i den svenska kolonin i Buenos Aires där han bland annat försöker organisera ett äldreboende.

Utvandringen ökar

På 70- och 80-talen ökade utvandringen till 10 000 per år. De jättelika barnkullarna efter andra världskriget, med toppåret 1945 då det föddes 135 373 barn, var klara med

sina studier och skulle ut på arbetsmarknaden. Samtidigt drabbades världen av den stora oljekrisen 1973 i efterdyningarna av kriget mellan Israel och Egypten/Syrien vilket fick till följd att högkonjunkturen som pågått i västvärlden sedan slutet av 1940-talet dalade ner i en lågkonjunktur som kom att pågå några år in på 1980-talet. Marianne Elmer, som läste på en fil. lic. i kemisk oceanografi, och hennes man Sture, geolog, ville se sig om i världen och tog chansen att resa till Australien där företag ropade efter akademiker och erbjöd dem både arbete och resa till Australien om de stannade i två år.

– Vi ville ut på äventyr, berättar Mariane Elmer.

Det kalla kriget i Europa vägde också tungt när de beslutade sig för att flytta till Australien:

– Vi ville så långt bort som möjligt från det hot som ett kärnvapenkrig utgjorde, säger Marianna Elmer.

Efter 41 år är de fortfarande kvar i Australien, med undantag från ett kort mellanspel på 1,5 år i Sverige i mitten på 70-talet.

Andra valde att flytta till mindre avlägsna länder. Bitte Nilsson var en av dem. 1977 flyttade hon till Storbritannien där hon fortfarande bor kvar:

– Jag var på väg till USA när jag fick ett jobb på Svenska Handelskontoret i London. Min plan var att arbeta där ett par år och sedan be om förflyttning till USA. Så här i efterhand är jag dock glad att jag kom på andra tankar och valde att stanna kvar.

Idag arbetar hon i ett investeringsbolag inom fastighetssektorn och har ännu inte bestämt sig om hon en dag ska flytta tillbaka till Sverige eller stanna utomlands.

Låga skatter lockar

70- och 80-talen var också de årtionden då många kapitalstarka svenskar flyttade till Storbritannien. Det var advokater och bankmän, företagsledare och finansmän, hemmafruar och pensionärer. Kända och okända, förmögna och mindre förmögna. En av de mest namnkunniga utvandrarna på 70-talet var finansmannen Erik Penser som flyttade till England 1976. Han fick sällskap av flera finansmän såsom Sten Mörtstedt och Wictor Forss och entreprenörer som Erling Persson, H&Ms grundare och Bengt Nygren, grundare till Buketten. London utgjorde också en dragningskraft på de svenska bankerna som etablerade dotterbolag i finanshuvudstaden och som drog till sig svenska bankmän och kvinnor.

Dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Storbritannien ändrades i mitten på 1980-talet och idag är det inte lika förmånligt att flytta dit. Det som lockar dagens svenskar att flytta till Storbritannien är istället språket, studier och jobb.

Även Belgien lockade kapitalstarka svenskar i slutet på 80-talet. Belgien har varken reavinstbeskattning eller förmögenhetsskatt och genom att flytta till Belgien var det möjligt att slippa betala reavinstskatt vid försäljning av fastigheter och aktier i Sverige. Dubbelbeskattningsavtalet med Belgien sades upp våren 1990 och de flesta svenskar som flyttade till Belgien av skatteskäl har återvänt till Sverige eller flyttat till varmare breddgrader. Idag är det istället ett jobb med EU-anknytning som lockar svenskar att flytta till Europas huvudstad.

Utvandringen fördubblas

På 1990-talet uppstod ett nytt mönster i den svenska utvandringen. Antalet utvandrare svenskar fördubblades då till drygt 20 000 per år. Uppgången beror på flera faktorer. En av dem var den ekonomiska krisen i Sverige. Den ledde till att ungdomar fick det extra svårt att få jobb. Många valde istället att söka jobb utomlands.

Den ökade emigrationen förklaras också med globaliseringen som fick svenska företag att växa utomlands. Jan Hökerberg, delägare i kommunikationsföretaget Bamboo med säte i Hongkong, tillhör en av de många svenskar som rest ut i världen för att representera sitt företag och sedan blivit kvar:

– Jag kom hit för Appelberg – ett företag som gör kundtidningar åt andra företag. Det första året här var mycket turbulent och det slutade med att jag och en partner tog över företagets Asienkontor året därpå. Sedan dess driver vi det vidare under namnet Bamboo.

Han lämnade Sverige 2002 och har idag utvidgat företaget till Shanghai och Vancouver.

Medlemskap i EU underlättar flytt

Ytterligare en viktig faktor som påverkade utvandringen från Sverige var medlemskapet i EU 1995 då det blev betydligt enklare att flytta till ett annat EU-land för att studera, arbeta eller pensionera sig.

Sedan slutet av 90-talet har runt 20 000 svenskar flyttat utomlands varje år, enligt SCBs befolkningsstatistik. Svenskarna bor utspridda i 140 länder. Globaliseringen, ökad handel och nya möjligheter att göra affärer och studera långt bort gör att svenskar finns på fler platser än förr.

Och trenden kommer antagligen att hålla i sig. De stora barnkullarna i början av 90-talet har snart avslutat sina studier och många av dem söker sig troligtvis utomlands för att få jobb.

Den moderne utvandrer

I januari 2008 flyttade Viktor Modigh till Norge. Han kom som utbytesstudent till Oslo efter att ha studerat finansrätt i London. Efter studierna fick han jobb på ett svenskt oljebolag. Han stannade kvar i Oslo och pendlade mellan Norge, Sverige, Schweiz och Oman där bolaget hade sin verksamhet. Idag är han biträdande jurist på den norska advokatfirman Simonsen och arbetar med sjörätt och oljeverksamhet.

Viktor Modigh är idag 31 år, singel och fortfarande bosatt i Oslo, dit tusentals andra unga svenskar sökt sig för att arbeta.

– De flesta svenskar kommer hit för att det är lätt att få jobb, säger Viktor Modigh. Dessutom är lönen mycket bättre än i Sverige, även om man tar hänsyn till att det är dyrare att leva i Norge. Norge är ett rikt land. Livskvaliteten är högre än i Sverige, mätt i materiell standard. Oslo är också en bra stad för barnfamiljer att bo i. Stan är inte för stor och man har nära till friluftslivet.

Han har ingen egen familj ännu och kan tänka sig att flytta till ett annat land om tillfälle bjuds:

– Jag känner mig inte begränsad i geografien. Det som avgör om jag flyttar är om jag får ett intressant jobb på ett spännande ställe.

Viktor Modigh är sinnebilden av den moderne, svenske utvandrer. Han är ung, ensamstående och har flyttat till vårt närmaste grannland Norge dit 7 000 svenskar flyttade

år 2010 enligt Statistiska Centralbyråns, SCB:s, årliga befolkningsstatistik.

USA populäraste utvandrlandet

Idag bor det uppskattningsvis 80 000 svenskar i Norge. Landet ligger därmed på 3:e plats över de mest populära länderna för svenskar att bo i. USA är i särklass mest populärt där omkring 100 000 svenskar bedöms vara bosatta. Storbritannien och Spanien ligger på delad 2:a plats med 90 000 utlandssvenskar i vardera landet.

USA populäraste utvandrlandet

Land	Antal svenskar
USA	100 000
Spanien	90 000
Storbritannien	90 000
Norge	80 000
Frankrike	30 000
Tyskland	17 099
Schweiz	17 000
Finland	13 009
Danmark	12 933
Belgien	10 000
Italien	10 000
Thailand	10 000
Australien	8 000
Kanada	7 000
Nederländerna	5 500
Irland	3 500
Grekland	3 000
Kina	3 000
Nya Zeeland	3 000
Övriga länder	21 504
TOTALT	546 595

Källa: Svenskar i Världen, 2011

Bedömningarna grundar sig på en enkät utförd av föreningen Svenskar i Världen, SVIV, våren 2011. Enligt enkätsvaren från de svenska utlandsmyndigheterna i världen uppskattade ambassader och konsulat att 546 595 svenska medborgare var bosatta i ett annat land än Sverige våren 2011.

Uppskattningarna bygger på officiella uppgifter över svenskar registrerade i landet eller uppgifter om svenskar uppsatta på ambassadernas listor över utlandssvenskar. Det finns dock inget krav på att svenskar ska registrera sig hos svenska ambassader. I många länder registrerar man inte heller nationaliteten på de utlänningar som är inskrivna i landet. Det innebär att enkätsvaren till viss del också bygger på uppskattningar om hur många svenskar som vistas i landet mer än ett år.

Svenska myndigheter som Skatteverket, Pensionsmyndigheten, Skolverket och Centrala Studiestödsnämnden, CSN, har inte heller några exakta siffror över hur många svenskar som vistas utomlands i mer än ett år. Enligt SCB som varje år publicerar statistik över in- och utvandring, ska det finnas cirka 320 000 utlandssvenskar världen över. SCB:s statistik bygger på uppgifter från Eurostat, EU:s statistikbyrå, samt OECD, dit medlemsländerna årligen rapporterar förändringar i befolkningssiffrorna.

Luddig statistik

Det är stor skillnad mellan Eurostats och OECD:s siffror och de uppgifter som SVIV redovisar. Frågan är vem som räknats in i varje EU-land. Det finns inga gemensamma regler inom EU för hur man ska beräkna antalet utlänningar som bor i landet och som ska lämnas till Eurostat. Det är också oklart hur man definierar utlandssvenskar

och andra nationaliteter i de olika EU-länderna. Statistiken från de nordiska länderna och Nederländerna har en tillförlitlig statistik. Men i många länder gör man bara en uppskattning.

Eurostat och OECD grundar sina senaste uppgifter om utlandssvenskar i respektive medlemsland på folkräkningar som utfördes runt år 2000. Färskare uppgifter finns inte. År 2011 görs en folkräkning i hela EU som redovisas 2014. Då får vi förhoppningsvis en bättre bild av hur många svenskar och andra EU-medborgare som flyttat till ett annat EU-land.

Under 2010 utvandrade totalt 26 792 svenska medborgare, hälften män, hälften kvinnor. Av dessa meddelade 8 981 personer att de skulle utvandra till länder inom EU, varav 2 300 flyttade till Danmark eller Finland. Till Norge, som inte är medlem i EU, flyttade 7 000 svenskar.

”Obefintliga” svenskar avregistreras

Men siffran över hur många svenskar som flyttar utomlands är sannolikt högre. Man är inte tvungen att avregistrera sig i Sverige när man flyttar. Varje år gör Skatteverket därför en bosättningskontroll och avregistrerar dem som inte längre anses vistas i Sverige. 2010 registrerades drygt 4 000 svenskar som ”obefintliga”. Det var en ovanligt hög siffra jämfört med 2009 då 172 personer avregistrerades.

De cirka 500 som varje år tar jobb som au-pair i ett annat land skriver sällan ut sig från Sverige. Av de 30 000 studenter som läser utomlands på studiemedel är det bara omkring 30 procent som skriver ut sig. Pensionärer som bor utomlands under större delen av året skriver inte heller ut sig.

Ungdomar flyttar mest

Den svenske utvandrar har med åren blivit yngre och yngre. Majoriteten som flyttar är ungdomar mellan 20 och 30 år. Många ungdomar har det tufft på arbetsmarknaden i Sverige och söker sig utomlands för att få jobb. De söker sig huvudsakligen till våra nordiska grannländer. Drivkraften för unga svenskar att flytta utomlands är ofta jobbet. För Viktor Modigh var valet enkelt:

– För mig var det jobbet och karriären som drev mig. Samtidigt vill jag uppleva nya saker och se nya platser. Det är enklare att göra det innan jag bildar familj.

Även för Nick Läppen Larsson, 24 år, bosatt i Helsingfors sedan 2010 var det jobbet som fick honom att flytta till vårt östra grannland:

– När jag utbildade mig till högskoleingenjör fick jag via ett hobbyprojekt kontakt med Nokia i Finland. Jag var intresserad av att göra ett examensarbete för dem men blev i stället anställd på företaget.

Studier, jobb och kärlek

Mångfalden bland utlandssvenskarna är stor. Precis som utvandrarerna på 1800-talet härstammar de från alla delar av landet medan motiven för att flytta utomlands skiljer sig från 1800-talets utvandrarer då de flesta lämnade Sverige på grund av ekonomiska, sociala eller religiösa orsaker. Det är inte enbart arbete som är drivkraften för den moderne utvandrar. Kärleken är ett starkt motiv, liksom möjligheten att studera i ett annat land. Många svenska forskare söker sig till samma land som för drygt 100 år sedan tog emot över en miljon svenska invandrare. Och globaliseringen av näringslivet gör att många flyttar till ett

eller flera andra länder under sin karriär.

Gunilla Westerberg-Dupuy återförenades 1999 med sin ungdomskärlek i Frankrike och bor sedan 2002 i Suresnes inte långt från Paris. Så här motiverar hon sin flytt:

– Mitt liv tog en fullständigt överraskande vändning i november 1999 då jag återknöt kontakten med min sommarförälskelse från gymnasietiden. Några år senare gifte vi oss och jag valde bort alla "men"... och flyttade till honom i Frankrike.

Som nyinflyttad till Frankrike fortsatte hon att driva sin konsultfirma tillsammans med en svensk kollega:

– I dag har jag min egen firma i Frankrike. Och sedan 2008 sitter jag också i kommunfullmäktige i Suresnes.

Även Astrid Switzer, bosatt i Vancouver, Kanada sedan 1973, lämnade Sverige på grund av att hon träffat sin nuvarande man:

– Jag träffade min blivande man från Kanada, när vi båda studerade i London. Jag hade inga planer på att bosätta mig utomlands men min man hade läst i Vancouver och ville flytta tillbaka dit där klimatet är betydligt behagligare än där han kom ifrån.

Drömmen om en annan kultur

En drivkraft kan också vara drömmen om att få bo och arbeta i ett annat land och uppleva en annan kultur.

Gunnar Lidén, kyrkoherde i Skandinaviska kyrkan i Grekland sedan 2010, uppfyllde sin dröm om att bo utomlands när barnen var tillräckligt vuxna för att reda sig själva:

– Det har varit en dröm sedan många år att arbeta utomlands och upptäcka hur det är att leva i ett annat land. När yngsta barnet tog studenten och var på väg hemifrån

kände vi att det var dags. Längtan till Grekland har funnits länge.

Många unga väljer att studera utomlands. Det vanligaste skälet till att studera i ett annat land är, enligt en enkät genomförd av CSN hösten 2010, att byta miljö och testa något nytt. En annan stark bevekelsegrund är att bättra på språkkunskaperna och på tredje plats att förbättra möjligheterna att få ett jobb efter studierna.

Erasmus underlättar utländska studier

Tio procent av studenterna som läser utomlands är Erasmusstudenter. Erasmus är ett EU-program som startade 1987. Svenska studenter har haft möjlighet att delta i programmet sedan 1992. Över två miljoner europeiska studenter har deltagit i Erasmus studentutbyte, varav cirka 50 000 är svenskar, vilket motsvarar 2 två procent. Möjligheten att studera utomlands via Erasmus har inte varit lika populärt i Sverige som i andra EU-länder, vilket kan bero på att programmet länge varit relativt okänt. 2008 inledde Internationella Programkontoret, som håller i Erasmusverksamheten, en kampanj för att locka fler studenter till att utnyttja möjligheten. Kampanjen hjälpte till att öka antalet Erasmusstudenter med 13 procent.

Gabriel Norburg siktar på en karriär inom arkeologi och är Erasmusstudent i England. Våren 2011 läste han sista året av University of Birminghams bachelor program i arkeologi. Främsta anledningen för honom att studera utomlands är att förbättra sina möjligheter att få ett jobb i övriga Europa efter studierna:

– All arkeologisk utbildning har ett tydligt fokus på lokala kulturer för att göra sina studenter attraktiva på den regionala jobb marknaden. Jag valde att lägga mitt tredje

är av universitetsstudier i just England delvis för att göra mig mer anställningsbar i andra Europeiska länder, men även för att få en mer grundlig förståelse för svenska förhistoriska kulturers mer perifera kontakter. Jag ville också delta i den riktiga utbildningen, inte lösa kurser för internationella studenter, och engelska är ett språk jag behärskar nästan lika bra som svenska.

Universitet och högskolor uppmuntrar i stigande grad studenter att förlägga delar av utbildningen utomlands. Studiemedelssystemet har dessutom anpassats för att göra det enklare att få studiemedel för utlandsstudier. Under läsåret 2009/2010 fick närmare 30 000 svenska ungdomar studiemedel för att studera vid ett universitet utomlands. Drygt 4 000 studerade språk utomlands. De populäraste länder för språkstudier var Spanien följt av Frankrike, Storbritannien, Japan, Italien, Kina och Tyskland.

Den stora majoriteten med studiemedel, drygt 17 000, var så kallade "freemovers"-studenter som på egen hand hittar en utbildning i ett annat land.

Simon Persson är en av många utlandsstudenter och läser ett år i Nancy i norra Frankrike bland annat för att förbättra sin franska:

– Jag flyttade till Frankrike på ett Erasmusutbyte. Jag ville studera ett år utomlands men också kunna utnyttja ett tredje språk förutom engelskan. Dessutom valde jag att plugga i en stad som ligger på gränsen mellan tre länder – jag ville vara mitt i smeten så att säga.

Hälften av alla studenter med studiemedel läste vid ett europeiskt universitet och en femtedel i Nordamerika. De populäraste länderna för svenska utlandsstudier är, inte oväntat, Storbritannien och USA. Andra populära länder är Danmark, Australien, Spanien, Frankrike, Tyskland, Italien, Polen och Japan. 75 procent med studiemedel läste

i dessa 10 länder. Resterande 25 procent var spridda över närmare 100 länder.

Martin Jansson tillhör de resterande 25 procenten. Han är Erasmusstudent och läser statsvetenskap i Istanbul under ett år. Hans mål är ett internationellt jobb där han kan arbeta med miljö och hållbar utveckling. Hans intresse för historia och kultur fick honom att välja Istanbul:

– Jag är intresserad av historia och det finns inte många städer som har mer historia än Istanbul. Kulturellt var också Turkiet så långt borta jag kunde komma från Sverige. Jag har levt hela mitt liv i Sverige och inte varit utanför landets gränser mer än på ett par tvåveckorssemestrar.

Studier utomlands inte längre komplement

Utlandsstudier var för ett tiotal år sedan ett komplement till studierna vid en svensk läroanstalt. Så är det inte längre. Ett tecken på det är att en fjärdedel av de studenter som läser utomlands nu läser hela utbildningar vid ett utländskt universitet. Allt fler studerar till läkare, veterinär eller tandläkare utomlands, särskilt i länder som Danmark, Polen, Rumänien, Slovakien och Ungern. Det verkar som om allt fler skaffar sig dessa utbildningar utomlands när platserna inte räcker till i Sverige.

Suzanna Göthberg är en av de svenska studenter som läser hela sin utbildning i ett annat land. Sedan 2009 studerar hon till veterinär i Warszawa, Polen:

– Det finns bara en utbildning i Sverige och den är otroligt svår att komma in på. Därför bestämde jag mig för att söka mig utomlands.

Utlandsstudier attraktivt på arbetsmarknaden

Att det är lättare att få jobb i Sverige efter att ha studerat utomlands bekräftas delvis av arbetsgivare. Under hösten 2010 publicerade Internationella programkontoret i samarbete med Svenskt Näringsliv en studie som visar att det mest attraktiva för arbetsgivarna är en svensk examen där delar av utbildningen genomförts utomlands, i form av studier eller i synnerhet praktik. Undersökningen framhåller att svaren tyder på bristande kunskap bland arbetsgivare om utländska examina och att det kan vara en anledning till att så få efterfrågar denna typ av examen när de nyanställer.

Myndigheter och större företag visar dock ett större intresse för utlandserfarna medarbetare. Så kallade "internationella" egenskaper som exempelvis interkulturell kompetens och språkkunskaper ges konsekvent litet utrymme hos både företag och myndigheter, när det gäller egenskaper som de vill ha hos en nyanställd person. Istället efterfrågar de drivna, ansvarsfulla personer med god kommunikativ förmåga. Det är också dessa egenskaper som arbetsgivarna tror att studenter utvecklar vid en utlandsvistelse, ett faktum som indikerar att utlandsstudier och praktik är reellt värdefulla. I studien framgår det att arbetsgivare, både inom offentlig och privat sektor, i en anställningssituation väljer utlandserfarna framför icke utlandserfarna, om allt annat lika. Så är fallet i 99 fall av 100.

Allt fler pensionärer utomlands

En annan grupp utlandssvenskar som växer är pensionärer. De lyser i och för sig med sin frånvaro i flyttstatistiken och enligt officiella uppgifter finns det få svenskar

utomlands i åldrarna över 60 år. Det beror antagligen på att många pensionärer är dubbelt bosatta och varken är registrerade som utvandrade från Sverige eller invandrade i det land de övervintrar i. Det är ju först när man bor utomlands i minst 12 månader som man skrivs ut från Sverige.

Enligt Pensionsmyndigheten utbetalas pension till alltfler pensionärer i länder runt om i världen. Under 2010 fick 133 000 pensionärer i över 100 länder sin pension utbetald från Sverige. Det är en ökning med 25 procent jämfört med 2005. Hur många av dem som är utlandssvenskar framgår inte av statistiken. Majoriteten av utlandspensionärerna bor i Norden och Tyskland. Men pensionärer med svensk pension bor också i mer exotiska länder som Thailand där antalet svenska pensionärer har fördubblats sedan 2005. Det land som ökat mest i popularitet är Portugal. Spanien tillhör dock fortfarande de svenska pensionärernas favoriter.

Gunnar Mellquist är en av de många svenska pensionärer som slagit sig ned för gott i Spanien där han bor sedan 16 år:

– Varför? Mörkret i Sverige, ljuset och klimatet i Spanien. Spanien är ett kulturland med världens bästa fotboll. Vänliga och arbetsamma människor. Och bättre, snabbare och billigare sjukvård.

Claes E Jacobsson har också bosatt sig i Spanien för gott. Efter 37 år i USA pensionerade sig han och hans tyskfödda hustru i Spanien för ett antal år sedan. Han kommer aldrig att återvända till Sverige:

– Nej jag har varit utanför Sverige alldeles för länge för att kunna trivas.

Innan han och hans tyskfödda hustru flyttade till Marbella provade de att bo som pensionärer både i Sverige och i flera andra länder:

– Vi trivdes inte i Sverige och prövade olika länder i södra Europa och fastnade för Marbella i Spanien.

Au-pair och backpacker

Varje år ger sig också unga flickor, och även pojkar, ut i världen för att jobba med barn i en familj. Ylva Vamborg är au-pair i Peking under ett år:

– Jag jobbar i en svensk familj. På dagarna läser jag kinesiska. Jag flyttade hit i september 2010. Tidigare bodde jag i Bryssel med min familj, dit kom jag 1999.

Ylva Vamborg flyttade tillbaka till Bryssel sommaren 2011 men kommer nog inte att återvända till Sverige:

– Nej, det tror jag inte. Jag älskar Bryssel och Belgien helt enkelt. Energin där är helt annorlunda än i Sverige. Det händer alltid olika saker och där är aldrig folktomt. Det gillar jag.

En ofta bortglömd grupp svenskar utomlands är de som ständigt är på resande fot och inte är registrerade i något annat land än Sverige – de så kallade backpackers. På ett helt annat sätt än förr rör sig både svenska ungdomar och äldre ute i världen. Många gör en längre resa efter att de gått ut gymnasiet, tar ett sabbatsår eller när de gått i pension. De unga är trötta på studier. Sommarjobb eller några månaders jobb i Norge har gett pengar och nu ska de upptäcka världen och sig själva. Pensionärerna får äntligen tid och råd att göra den där långa resan som de ofta drömt om. Resan går till avlägsna platser som Indien och Kambodja, Thailand och Australien eller jorden runt. En del reser runt, andra stannar till i ett fjärran land. Hur många svenska långtidsresenärer som finns ute i världen finns det inga uppgifter om. Men att de ökar i antalet är det ingen tvekan om.

Claus Nowotny tog ett sabbatsår hösten 2010 för att resa jorden runt:

– Allt som ryms i en resväska var min ägodel under året. Mitt projekt var att se några av de rikaste länderna och några av de fattigaste. Jag vill förstå vad som skapar utveckling och välstånd.

Cirkulär migration ökar

Idag flyttar människor mer än någonsin, studerar och arbetar i utlandet. Företag internationaliseras och etablerar sig på nya marknader. Allt detta bygger broar mellan människor, länder och kulturer som i sin tur genererar nya utvandringmönster.

Dagens migration skiljer sig avsevärt från tidigare utvandring. Idag talar man om cirkulär migration vilket innebär att människor cirkulerar fram och tillbaka mellan länder. Som cirkulärmigrant räknas den som flyttat utomlands minst två gånger. I **Cirkulär migration och utveckling**, delbetänkandet av Kommittén för cirkulär migration och utveckling från 2010, framgår det att drygt 200 000 svenskar har flyttat utomlands minst två gånger sedan 1969. Statistiken visar också att den som utvandrat en gång är mer benägen att göra det igen. Dessa migranter spelar en allt större roll för både ursprungs- och destinationsländerna. De har också en högre utbildning än genomsnittet av befolkningen.

Enligt utredningen finns det idag 21 400 svenskfödda cirkulärmigranter utomlands som har lämnat Sverige under 2000-talet. De har alltså tidigare bott utomlands och har efter en tid i Sverige åter lämnat landet. De flesta, 32 procent, har flyttat till andra EU-länder och 29 procent har flyttat till ett nordiskt land. Cirka 14 procent bor i Nord-

amerika och nio procent i Asien, men mycket få har slagit sig ner i Afrika eller Sydamerika. Orienteringen mot EU och under senare år mot de nya stora ekonomierna i Asien är tydlig och om tio år träder kanske en annan bild fram.

Fler forskare och civilekonomer utvandrar

Somliga anser att det är negativt att välutbildade lämnar landet eftersom några inte kommer tillbaka – att Sverige drabbas av "brain drain". Några utvandrande grupper har lyfts fram som särskilt värdefulla, exempelvis personer med forskarutbildning, läkare, sjuksköterskor, tandläkare, civilingenjörer och civilekonomer. Bland forskare och civilekonomer har antalet utvandrare ökat de senaste tio åren. Sjuksköterskorna och läkarna uppvisar motsatt utveckling.

Till vilka länder flyttar då de högutbildade? För forskare och civilingenjörer är USA ett stort inflyttningsland. Många sjuksköterskor och läkare väljer Norge. Storbritannien är det land som får ta emot den största andelen av svenska tandläkare och civilekonomer, eftersom den brittiska arbetsmarknaden är god för dessa yrkesgrupper.

Många återvänder till Sverige

En del av det moderna migrationsmönstret är också att fler återvänder till Sverige efter bara några års utlandsvistelse. Under den stora utvandringssvågen på 1800-talet återvände cirka 20 procent till Sverige. Idag flyttar två tredjedelar tillbaka till Sverige. Detta illustrerar hur tillfällig utvandringen ofta är, inte minst bland unga och välutbildade. Nu flyttar de välutbildade emigranterna ofta tillbaka med nya erfarenheter, kontakter och kunskaper i bagaget. Bland

återvandrarerna ligger sjuksköterskorna allra högst. I gruppen forskarutbildade har en stor andel av de utvandrare som är födda i Sverige återvänt.

Slopandet av förmögenhetsskatten 2007 och det faktum att det har blivit svårare att undanhålla kapital från beskattning i OECD-länderna har gjort att återinvandringen av kapitalstarka svenskar ökade på 2000-talet. Enligt uppgifter från SCB ökade återinvandringen från de fyra mest attraktiva skatteplaneringsländerna i Europa med 35 procent mellan 2003 och 2008. Mest ökade nettoåterinvandringen från Storbritannien, 37 procent. Från Schweiz ökade den med 32 procent, från Österrike var ökningen 28 procent och svenskarna som flyttade från Luxemburg 2003–2008 ökade netto med 13 procent.

Hemvändare största invandrargruppen

Idag är svenskar som återvänder till Sverige den största invandrargruppen. 2010 var det närmare 20 000 svenskar som återvände vilket motsvarar 20 procent av samtliga invandrare. Den genomsnittliga utlandsvistelsen varar i fyra år. Att så många flyttar tillbaka efter så kort tid utomlands illustrerar hur tillfällig flytten ofta är.

Malin och Tobias Byfeldt återvände till Sverige våren 2010 efter drygt tre år i Kina. Tobias Byfeldt var utsänd för att bygga upp en supportorganisation i en ny fabrik som hans arbetsgivare byggde i Hangzhou. När kontraktstiden gick ut fick han erbjudande om att förlänga sitt kontrakt i Kina:

– Jag tackade nej men jag kan mycket väl tänka mig att flytta utomlands igen.

För Tobias och Malin Byfeldt innebar återkomsten till Sverige att allt återgick till det "normala" igen. Malin, som

hade varit tjänstledig från sitt arbete, återupptog sin tjänst. Ett år efter hemkomsten har Tobias bytt jobb där hans utlandserfarenheter skattas högt.

Ju längre man har bott utomlands desto mindre benägen är man att flytta tillbaka. Av de som flyttade utomlands 1990 återvände 34 procent efter 15 år. Efter 20 år har 36 procent återvänt och efter 25 år eller mer är det 40 procent som har flyttat tillbaka. Utlandssvenskarna återvänder främst från Norge, USA och Storbritannien.

Svårt passa in i Sverige

Många hemvändare har svårt att finna sig tillrätta i sitt gamla hemland. Hur svårt beror på många faktorer, var man har bott, hur länge man bott utomlands och hur väl kunskaper och erfarenheter från utlandet tas tillvara vid hemkomsten till Sverige.

Gunilla Ramell återvände till Göteborg 2003 efter 37 år i USA. Där hade hon studerat, haft en framgångsrik karriär, gift sig och blivit änka. Efter åtta år i Sverige känner hon sig fortfarande inte helt hemma i sitt nygamla hemland:

– Under åren i USA kände jag mig som amerikansvensk medan jag i Sverige numera känner mig som amerikan i Sverige.

Gunilla Ramell har upplevt åtskilliga kulturkrockar efter hemkomsten:

– En av de värsta upplevelserna är åldersmarkeringen. Obegripligt att Sverige var sista land i EU att skriva under lagen om åldersdiskriminering och att man inte infört "affirmative action" för att hjälpa oss kvinnor komma in i näringslivet som man tidigt gjort i USA där "women and minorities" blivit ett begrepp. I Sverige är det egentligen endast offentliga sektorn där kvinnor haft lika behandling.

Folk utifrån vet inte detta och blir alldeles chockade när de kommer till Sverige och inser detta faktum.

– En annan erfarenhet är bristen på kundservice och att det i Sverige inte är OK att köpa tjänster utan alla ska vara bra på allting – själv är bäste dräng!

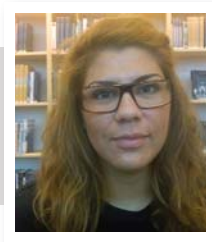
Att det är svårare att återvända till hemlandet än att flytta utomlands bekräftas i Ingrid Anderzéns avhandling från 1998 **The internationalization of work; Psychophysiological predictors of adjustment to foreign assignment**. Där studerar Ingrid Anderzén hur en utlandsanställning kan påverka människor både fysiskt och psykiskt. Hon har baserat sin forskning på en grupp utlandsanställda och deras familjer.

Ingrid Andrezén visar på att de första åren utomlands ofta innebär en stor omställning med många kulturchocker. Hon har även studerat hur denna grupp människor upplever återkomsten till Sverige och konstaterar att hemflytten upplevs av det stora flertalet som mer negativ än själva utlandsstationeringen.

– Vi som skickas ut att jobba utomlands gör en stor insats för svenskt näringsliv och svensk ekonomi, säger Tobias Byfeldt. Men det uppmärksammas inte av svenska staten. Vi skrivs ut ur Sverige och förlorar en massa rättigheter. När vi sedan kommer tillbaka är det som att landa på en annan planet. Finland månar mycket mer om sina medborgare utomlands.

Svenska röster i världen

Utvandrare

AGNETA ALMENDARES
Lämnade Sverige 2011
Bor i Madrid, Spanien

VARFÖR FLYTTADE DU TILL SPANIEN?

– Jag studerar till lärare i spanska och engelska. Spanskan är lite rostig även om båda mina föräldrar är från El Salvador. Så jag bestämde mig för att söka Erasmusstipendium och läsa mitt sista halvår på spanskutbildningen i Madrid.

VAD ARBETAR DU MED?

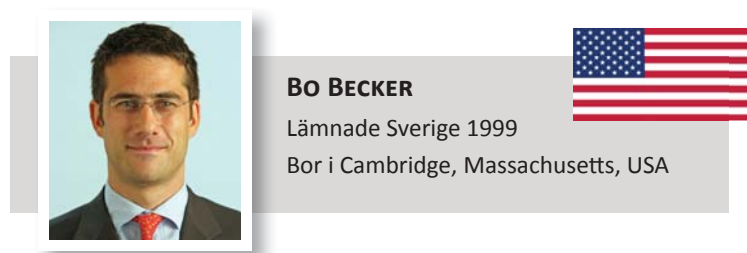
– Jag studerar. Det är väldigt intressant och helt annorlunda än i Sverige. Men jag måste medge att svensk standard är mycket bättre.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Jag kommer att återvända eftersom jag har ett och ett halvt år kvar av mina studier där. Annars hade jag stannat längre. Jag saknar inte Sverige. Där är så kallt och kulturen lyser med sin frånvaro. Det jag saknar är naturen. Men så fort jag har tagit min examen flyttar jag till varmare breddgrader igen.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Vi har ofta picknick då alla Erasmusstudenter tar med sig en maträtt som är typisk för deras hemland och då har jag gjort smörgåstårter. Sverige har redan ett gott rykte utomlands och det är ganska lätt att spä på. Även om jag inte är stormförtjust i Sverige så är jag stormförtjust över att vara svensk och tar alla tillfällen att skryta om vårt vackra land.

BO BECKER

Lämnade Sverige 1999

Bor i Cambridge, Massachusetts, USA

VARFÖR FLYTTADE DU TILL USA?

– För att doktorera på University of Chicago.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag undervisar och forskar om corporate finance på Harvard Business School.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Det vore roligt.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Jag köper rulltårter på svenska bageriet i Worcester.

Jag brukar reta mina norska studenter. ... Mina barn har svensk landslagströja nummer 10 i skoljympan och på tennislektioner. ... Jag serverar kaffet EFTER efterrätten när jag har gäster på middag. ... Jag läser Peter Wolodarskis ledare i DN.

LENA BIORCK KAPLAN

Lämnade Sverige 1968

Bor i New York, USA

VARFÖR FLYTTADE DU TILL USA?

– Jag åkte hit som stipendiat för att gå på college ett år.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag har länge arbetat både ideellt och kommersiellt. I nästan tio år hade jag en affär för inredning och design, "White on White". Senare öppnade jag ett galleri, "More North" med två vänner. Tyvärr försvann kunderna i Wall Street-kraschen. Nu förbereder jag mitt nästa projekt. ...

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Jag återvänder flera gånger om året, älskar det av hela mitt hjärta, men mitt liv är i USA. Jag är amerikansk medborgare, gift med en amerikan och har fyra amerikanska barn och sex amerikanska barnbarn.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Jag startade det kvinnliga nätverket SVEA, en föregångare till nätverket SWEA, i mitt vardagsrum 1974. Under de fyrtio år jag bott i USA har jag varit engagerad i många svenska och svenskamerikanska organisationer.

– Både "White on White" och "More North" presenterade svensk design och konst för den amerikanska publiken.

MARIANNE ELMER

Lämnade Sverige 1970

Bor i Queensland, Australien

VARFÖR FLYTTADE DU TILL AUSTRALIEN?

– Jag och min man var klara på universitetet och ville ut på äventyr. Australien sökte arbetskraft och vi fick resan betald om vi stannade i 2 år. Så vi åkte dit och stannade i 4 år. Vi återvände till Sverige i 1,5 år men flyttade sedan tillbaka till Australien.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag är pensionerad, men har arbetat först som kemist och sedan som systemanalytiker/programmerare.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Antagligen inte, men jag skulle gärna försöka ett år och se hur det känns och uppleva årstiderna.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– När jag diskuterar olika frågor anlägger jag ofta ett svenskt perspektiv. Jag försöker också promovera Sverige på olika sätt till exempel genom att prata om svensk industri, litteratur och visor.

ERIK FRISK

Lämnade Sverige 2009

Bor i Maynmar (Burma)

VARFÖR FLYTTADE DU TILL BURMA?

– Min fru fick ett kanonjobb på FN. Jag valde självklart att följa med då en sådan möjlighet är både utvecklande och spännande. Vi har båda erfarenhet av utlandsboende men varje vända blir unik och speciellt att få uppleva ett så obesökt land som Myanmar.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag arbetar som "Director of Studies" på ett utbildningsföretag som både driver en business management-skola och en skola för barn och ungdomar mellan nio och 14 år.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Jag är säker på att vi kommer tillbaka, även om vi ofta refererar till att åka "hem till Yangon". Sverige är fantas-

tiskt på alla sätt, det vet alla utlandssvenskar även om det gnälls en del.

PÅ VILKET SÄTT SPRIDER DU BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– I min yrkesroll får jag många möjligheter att berätta om Sverige, vilket uppskattas och ofta efterfrågas. Vi håller också fast vid och firar de flesta traditioner och bjuder in lokala och internationella gäster.

NILS GRAFSTRÖM

Lämnade Sverige 1997
Bor i Sao Paulo, Brasilien

VARFÖR FLYTTADE DU TILL BRASILIEN?

– Jag var erbjuden ett intressant jobb. Detta var första gången jag och min familj bosatte oss utomlands.

VAD ARBETAR DU MED?

– Numera med Invest Sweden för att främja brasilianska investeringar i Sverige. Tidigare har jag lett Stora Enso:s verksamhet i Latinamerika.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Inte för att arbeta. Jag trivs bra i Brasilien. Det är ett spännande land och liv. Friare.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Jag deltar i luciafirande, nationaldagsfirande och liknande. Dessutom är jag ordförande i Handelskammaren som utgör en viktig och central knutpunkt för svenska företag och svenskar. Jag är även ordförande i Skandinaviska kyrkan i Sao Paulo.

SUZANNA GÖTHBERG

Lämnade Sverige 2009
Bor i Warszawa, Polen

VARFÖR FLYTTADE DU TILL POLEN?

– För att studera veterinärmedicin. Det finns bara en utbildning i Sverige och den är otroligt svår att komma in på. Därför bestämde jag mig för att söka mig utomlands.

VAD ARBETAR DU MED?

– Studerar.

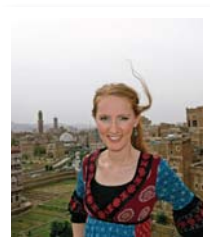
TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Ja, definitivt. Så fort min utbildning är över 2015 kommer jag tillbaka till Sverige för att jobba och leva mitt liv. Eventuellt kommer jag att jobba en del utomlands i framtiden. Men inte i Polen.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Vi är ganska många svenskar här och vi sprider "svenskheten" vidare genom att vara oss själva i en mångkulturell klass. Bland annat firar vi midsommar, spelar svensk musik och lär andra en del av vårt språk.

Vi svenskar klär oss mer modemedvetet än andra nationaliteter här och har en annan syn på alkohol och fusk. Vi är också mer framfusiga på så sätt att vi är ärliga och säger vad vi tycker.

TANYA HOLM

Lämnade Sverige 2009
Bor i Sana, Jemen

VARFÖR FLYTTADE DU TILL JEMEN?

– Jag hade bott i Egypten och Libanon tidigare och ville stanna kvar i det arabiska språket men samtidigt lära känna ett nytt land. Och Jemen hade jag hört mycket gott om.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag frilansar som skribent. Bland annat bloggar jag på kultursajten Voltaire.se och så skriver jag nyheter och krönikor för Feministiskt Perspektiv och andra tidningar.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Just nu har jag svårt att föreställa mig ett liv i Sverige.

Jag tycker om att hälsa på. Men att bo och arbeta där känns mindre lockande. Som svensk utomlands har jag fått andra möjligheter. Men en dag ska jag återvända och det kommer att vara en glad dag.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Jag har funderat på att fira midsommar och lucia men de traditionerna är inte viktiga för mig. Jag blir glad när någon berättar något fint om Sverige, som en man som lärt sig vad demokrati är där. Ibland är jag lite fjantig och säger att i Sverige är det jättemanligt att diska. Då tar vissa män disken medan jag och kvinnorna dricker te.

CATARINA HOLTZ

Lämnade Sverige 1989
Bor i München, Tyskland

VARFÖR FLYTTADE DU TILL TYSKLAND?

– Jag blev tillfrågad om jag ville börja som domare i överinstansen på Europeiska patentverket i München och svarade ja.

– Ungefär samtidigt blev jag utnämnd till hovrättsråd vid Svea hovrätt. Men det var alltför svårt att motstå lockelsen att flytta ut. Min familj och jag hade redan en utlandsvistelse i USA bakom oss och visste vad det innebar.

VAD GÖR DU I DAG?

– Jag är pensionär och har mer att göra än någonsin. 2005 bildade jag SWEA-avdelningen i München tillsammans med likasinnade svenskor.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Vi är på väg så smått tillbaka till Sverige, men det kan ta tid. Just nu har jag accepterat och blivit vald till kyrkorådets ordförande i den svenska församlingen i Bayern. Det är ett uppdrag man inte kan lämna direkt.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Under 90-talet bildade min make och jag tillsammans med andra svenskar en församling som ersättning för att Sverige slopat vårt generalkonsulat här, i kölvattnet av murens fall i Berlin och den stora "die Wende".

– En utlandsförsamling gör mycket mer än arrangerar gudstjänster, håller vigslar och döper barn. Den har ett stort socialt ansvar som den tar med glädje. Samlar medlemmar till kafferep, samtal, utflykter, luncher och liknande. Vi upprätthåller också många svenska traditioner som nationaldagsfirande, luciatåg och julbasar.

JAN HÖKERBERG

Lämnade Sverige 2002

Bor i Hongkong, Kina

VARFÖR FLYTTADE DU TILL HONGKONG?

– Jag kom hit för Appelberg – ett företag som gör kundtidningar åt andra företag. En viktig drivkraft till att stanna kvar var att jag hade träffat min nuvarande hustru. Vi har nu en treårig dotter tillsammans, dessutom har jag två vuxna döttrar i Sverige.

VAD ARBETAR DU MED?

– Det första året här var mycket turbulent och det slutade med att jag och en partner tog över företagets Asien-del året därpå. Sedan dess driver vi det vidare under namnet Bamboo.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Just nu kan jag inte se det eftersom jag har en filipinsk hustru och en dotter vilka, precis som jag, börjat rota sig i Hongkong.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Om man har förmånen att bo utomlands ska man inte bo i ett "ghetto" med likasinnade, menar jag. Självfallet vill man ibland vara svensk. Det sköter våra handelskamrar väldigt bra. Vårt företag producerar deras medlemsmagasin, där jag skriver en stor del av innehållet.

CLAES E JACOBSSON

Lämnade Sverige 1958
Bor i Marbella, Spanien

VARFÖR FLYTTADE DU TILL SPANIEN?

– Jag återvände till Europa med min tyska hustru efter 37 år i USA. Vi trivdes inte i Sverige och prövade olika länder i södra Europa och fastnade för Marbella i Spanien.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag är pensionär men har tidigare arbetat i såväl noterade som onoterade utländska företag inom finans, marketing, försäljning och administration, som vice vd, vd och som egen företagare.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Nej, jag har varit utanför Sverige alldeles för länge för att kunna trivas. Samhället behärskas av en förbluffande tröghet, brist på öppenhet, ofta märkligt smala perspektiv och en bristande generositet – inte i frågan om pengar utan när det gäller utblick. Den spanska sjukvården är lika bra eller bättre, och billigare för oss pensionärer. Dessutom skiner solen mer i Spanien.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– De svenskar som flyttar hit är yngre människor, gifta par med barn, som ofta startar företag eller söker anställ-

ning här. De kan redan Sverige och behöver inte säljas in på sitt gamla land.

MARTIN JANSSON

Lämnade Sverige 2011
Bor i Istanbul, Turkiet

VARFÖR FLYTTADE DU TILL TURKIET?

– Jag är intresserad av historia och det finns inte många städer som har mer historia än Istanbul. Kulturellt var också Turkiet så långt borta jag kunde komma från Sverige. Jag har levt hela mitt liv i Sverige och inte varit utanför landets gränser mer än på ett par tvåveckorssemestrar.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag är här som utbytesstudent inom Erasmusprogrammet. Jag studerar statsvetenskap och mitt mål är att jobba internationellt med miljö och hållbar utveckling.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Självklart kommer jag åter, även om min tid i Istanbul varit otroligt kul och lärorik så saknar jag mycket med Sverige. Inte bara vänner och familj utan även annat. Om inget annat är det mycket enklare att hantera en besvärlig matallergi på sitt hemspråk.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Min spridning av Sverige har varit relativt blygsam. Mest lite snapsvisor och svensk musik. Däremot har jag nog förstört myten om svenskar som blyga, tysta och försiktiga – om den fortfarande existerat.

REBECKA KORITZ

Lämnade Sverige 2003

Bor i Oaxaca, Mexiko

VARFÖR FLYTTADE DU TILL MEXIKO?

– Jag kom till en punkt i livet då jag inte visste ut eller in. Plötsligt hörde jag "Mexiko" klart och tydligt. Jag hade aldrig varit där, pratade medioker spanska, kände ingen. Ändå köpte jag en biljett och en Lonely Planet, åkte och har aldrig ångrat mitt livsval.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag är utbildad pedagog men omskolade mig i Mexiko till terapeut. Jag arbetar enskilt och i grupp med människor i utveckling. Jag har också startat en Waldorfskola tillsammans med andra föräldrar.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Jag visste när jag lämnade Sverige att jag aldrig skulle komma tillbaka. I Sverige ligger fokus på trygghet och sä-

kerhet. Fantastiskt, men för mig tar det bort känslan av att leva. I Mexiko är allt svårare men allt går att göra. Det bidrar till känslan att det jag gör är viktigt.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Jag talar alltid svenska med min femårige son, vi slukar Astrid Lindgrens böcker, tittar på Alfonsfilmer, lyssnar på Pettson-skivor och sjunger till Krakel Spektakel. Jag bjuder vänner på glögg, bakar bullar och lussekatter. I vårt skolprojekt försöker jag implementera en demokratisk organisation och svenska värden som konsensus, ärlighet och öppen och rak kommunikation.

GUNNAR LINDÉN

Lämnade Sverige 2010

Bor i Aten, Grekland

VARFÖR FLYTTADE DU TILL GREKLAND?

– Det har varit en dröm sedan många år att arbeta utomlands och upptäcka hur det är att leva i ett annat land. När yngsta barnet tog studenten och var på väg hemifrån kände vi att det var dags. Längtan till Grekland har funnits länge.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag är kyrkoherde i Skandinaviska kyrkan i Grekland. Kyrkans bas är i Aten men jag besöker regelbundet Kreta,

Rhodos och Thessaloniki. Min fru Kicki är musiker och vi samarbetar om det mesta i kyrkan.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Jag kommer att återvända om några år. Men med lite tur kan nog vårt 3-årskontrakt förlängas. Det är ju först efter några år i ett nytt land som man börjar lära sig kulturen och språket.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH DEN SVENSKA KULTUREN?

– Vårt församlingshem, Paulusgården, är en samlingspunkt där vi firar svenska traditioner. Även greker kommer för att uppleva svenska seder. Att vara svensk i Grekland innebär att representera ett land som under många år varit riktmärke för ett bra samhälle.

KATJA LIN

Lämnade Sverige 2000
Bor i Sydney, Australien

VARFÖR FLYTTADE DU TILL AUSTRALIEN?

– Jag träffade min man som är från Australien när vi båda arbetade på kibbutz i Israel. Vi bodde i Sverige i tio år men min man kände hemlängtan och ville flytta tillbaka innan våra barn blev för stora. Jag gick med på att flytta på "prov". Tio år senare bor vi fortfarande kvar.

VAD ARBETAR DU MED?

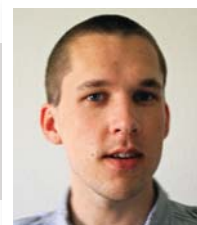
– Jag arbetar som församlingspräst i Svenska kyrkan i Sydney och i Brisbane. Jag är den enda anställda.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Jag kan mycket väl tänka mig att flytta tillbaka. Den dagen mitt kontrakt upphör är chanserna att få jobb i en australiensisk församling minimala, nästan obefintliga. Våra barn är snart vuxna och kan inte tänka sig att flytta, men det kan min man, som tur är.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Svenska kyrkan utomlands är en stor kulturspridare och upprätthållare av svenska traditioner. Kyrkan är en självklar mötesplats, oavsett bakgrund. Många tar med sig sina australiensiska vänner för att de ska få prova på svensk kultur.

NICK LEPPÄNEN LARSSON

Lämnade Sverige 2010
Bor i Helsingfors, Finland

VARFÖR FLYTTADE DU TILL FINLAND?

– När jag utbildade mig till högskoleingenjör fick jag via ett hobbyprojekt kontakt med Nokia i Finland. Jag var intresserad av att göra ett examensarbete för dem men blev i stället anställd på företaget.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag arbetar som mjukvaruutvecklare och är en av dem som skapar mjukvaran i en del av de så kallade smartpho- nes som Nokia säljer.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Utan tvekan. Trots att jag trivs bra i Finland så är det långt från nära och kära, vilket blir påfrestande i längden. En bidragande orsak är att jag inte har lärt mig finska.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Det är väldigt få stora skillnader mellan Sverige och Finland. Men jag arbetar i ett mångkulturellt arbetslag med medarbetar från både Europa och Asien. Alla våra dagliga samtal och vårt samarbete färgas naturligtvis av vår uppväxt och de kulturer vi kommer ifrån.

GUNNAR MELLQUIST

Lämnade Sverige 1995
Bor i Alicante, Spanien

VARFÖR FLYTTADE DU TILL SPANIEN?

– Varför? Mörkret i Sverige, ljuset och klimatet i Spa- nien. Spanien är ett kulturland med världens bästa fotboll. Vänliga och arbetsamma människor.

VAD ARBETAR DU MED?

– Styrelsearbete och golfsektionsledare i Nordiska För- eningen. Rådgivare till nyanlända svenskar, socialt um- gänge, ombud för Svenskar i Världen.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Nej. Bor permanent i Spanien sedan 16 år. Bättre, snabbare och billigare sjukvård i Spanien.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Vi pensionärer umgås sparsamt med lokalbefolkning- en. Det är vi som borde lära oss om spanska traditioner och spansk kultur.

BITTE NILSSON

Lämnade Sverige 1977
Bor i London, Storbritannien

VARFÖR FLYTTADE DU TILL STORBRIANNIEN?

– Jag var på väg till USA när jag fick ett jobb på Svenska Handelskontoret i London. Min plan var att arbeta där ett par år och sen be om förflyttning till USA. Så här i ef- terhand är jag dock glad att jag kom på andra tankar och valde att stanna kvar.

VAD ARBETAR DU MED?

– Min yrkestitel är Company Secretarial and Legal

Administrator och jag arbetar i ett investeringsbolag inom fastighetssektorn, CLS Holding plc.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Jag har inte bestämt mig definitivt ännu.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR DÄR DU BOR?

– Efter mer än 30 år i det här landet har jag inte längre kvar någon större känsla för svenska traditioner som midsommar eller kräftskivor. Inte ens svenskt julfirande känns speciellt viktigt längre. Jag betraktar mig fortfarande som svensk men ärligt talat tror jag inte någon här är speciellt intresserad av min bakgrund.

– Jag bor i och älskar London, men jag är inte brittisk, jag är svensk. Men det Sverige jag kände har under åren utvecklats och förändrats i riktningar som jag inte har tagit del av. Kanske är det priset man betalar när man flyttar till ett annat land. Man är hemma i båda samtidigt som man inte helt hör till något av dem.

GABRIEL NORBURG

Lämnade Sverige 2010

Bor i Birmingham, Storbritannien

VARFÖR FLYTTADE DU TILL ENGLAND?

– Jag siktar på en karriär inom arkeologi. Jag valde att lägga mitt tredje år av universitets studier i just England

inte bara för att göra mig mer anställningsbar i andra Europeiska länder, men även för att få en mer grundlig förståelse för svenska förhistoriska kulturers mer perifera kontakter.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag läser tredje och sista året av University of Birmingham bachelors program i arkeologi, via Erasmus utbytesprogram och stipendium. Jag reser även runt en del i England mellan terminerna för att studera fornlämningar och arkeologiska utställningar jag tidigare bara sett på bild. Jag har funnit detta väldigt givande.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Jag kommer återvända till Sverige i slutet av sommaren när mitt stipendium tar slut, för att ta ut min examen i arkeologi. Om jag sedan stannar i Sverige länge eller söker till nya utlandsstudier är osäkert. Jag älskar Sverige men sist jag var hemma hos familj och vänner i Malmö kändes det tyst och väldigt folktomt. Jag antar att det blir så efter man vant sig vid att bo i en mångmiljonstad.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Vi har ett “nordic society” på universitetet som anordnar fester och andra sammankomster på valborg, midsommar etc. Grannar och vänner tittar ofta förbi. De blir naturligtvis intresserade när de ser för dem udda saker som semlor, knäckebröd, sill. Jag tror inte det går en sammankomst utan att man måste förklara en av de mer udda traditionerna för icke svenskar.

CLAES NOWOTNY

Lämnade Sverige 2010

Reser jorden runt

VARFÖR FLYTTADE DU FRÅN SVERIGE?

– Jag reser jorden runt under ett år. Allt som ryms i en resväska är min ägodel under året. Mitt projekt är att se några av de rikaste länderna och några av de fattigaste. Jag vill förstå vad som skapar utveckling och välstånd.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag är i grunden journalist men har de senaste decennierna arbetat som kommunikatör. Ibland som kommunikationschef på företag eller organisationer; ibland som konsult.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Större delen av mitt liv har jag bott och arbetat i Sverige. Med flera avbrott för utlandsår. Om möjligt vill jag stanna någonstans ute i världen igen. Att se och erfara andra sätt att lösa problem vidgar min erfarenhet och skärper mitt arbetssätt.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Bilden av Sverige utomlands är Slatan och Ikea. Själv försöker jag bidra med vad vi gärna kallar svenska värderingar, men som i verkligheten är universella, om än en bristvara; jämställdhet, demokratiskt synsätt, öppenhet och tillgänglighet.

AGNES ORSTADIUS

Lämnade Sverige 2010

Bor i Shanghai, Kina

Foto: Tobias Andersson
Åkerblom**VARFÖR FLYTTADE DU TILL KINA?**

– Jag hade pluggat kinesiska tidigare så när det var dags för en paus i mina arkitektstudier kändes det naturligt att söka sig till Kina. Det händer otroligt mycket på arkitekturscenen här i Shanghai.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag gör elva månaders praktik som arkitekt på ett stort franskt företag som har en avdelning på 30 personer här i Shanghai. Det häftiga i Kina är att allt görs i så hög takt, man får jobba med många olika projekt under kort tid. Och de har ett väldigt annorlunda förhållningssätt till arkitektur och byggnadsproduktion som är väldigt intressant.

KOMMER DU ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Ja, till sommaren, när min praktik tar slut. Men jag kommer absolut att söka mig utomlands igen, och troligen kommer jag tillbaka till Kina någon gång i framtiden.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– I julas lagade jag svenska köttbullar, och så terroriserar jag mina medarbetare med svensk musik på jobbet. Även om man inte aktivt talar om sin kultur och sitt land

är det en ständig referenspunkt. Pratar vi om energispar-
krav för byggnader kan jag säga vad vi använder i Sverige
och jag kan bidra med svenska exempel på byggnadsverk
och byggnadstekniker.

– Eftersom jag arbetar på ett internationellt kontor med
kineser, spanjorer, serber och danskar har alla olika ut-
gångspunkt för sitt arbete. Det är otroligt intressant.

SIMON PERSSON

Lämnade Sverige 2010

Bor i Nancy, Frankrike

VARFÖR FLYTTADE DU TILL FRANKRIKE?

– Jag kom hit som utbytesstudent inom Erasmuspro-
grammet. Jag ville studera ett år utomlands och lära mig
använda ytterligare ett språk, franska, vid sidan om engel-
skan. Dessutom valde jag att plugga i en stad i nordöstra
Frankrike, på gränsen till tre länder: Belgien, Luxemburg
och Tyskland.

VAD SYSSLAR DU MED?

– Jag har helt enkelt förlagt ett år av mina studier på ett
universitet i Frankrike och kommer att tillgodoräkna mig
kurserna vid mitt hemmauniversitet när jag återvänder
hösten 2011.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Ja, det kommer jag. Framst för att jag känner mig

mycket mera hemma i Umeå, där jag bor, än nere i Europa.
Men också för att jag inte vill börja om i ett annat land. När
jag kommer hem till Sverige kan jag direkt avsluta mina
studier. Däremot är det inte omöjligt att jag återvänder till
Frankrike någon gång i framtiden för att jobba.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Jag får ofta representera Sverige vid olika evenemang
som skolan, kommunen, landstinget eller organisationer
arrangerar. Senast var det inför mellanstadieelever under
Europaveckorna i maj. I januari deltog jag och ytterligare
två svenskar i en utställning som anordnades av utbytes-
organisationen. Däremellan har det varit lite barkvällar
och matlagningsträffar med olika teman.

EWA SVENSSON

Lämnade Sverige 1989

Bor i Köpenhamn, Danmark

VARFÖR FLYTTADE DU TILL DANMARK?

– Jag mötte den stora kärleken. Eftersom han hade barn
var det naturligast att jag flyttade. Jag tyckte det var spän-
nande att flytta till ett annat land, lära känna en ny och
ganska annorlunda kultur trots att det är ett grannland.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag har arbetat som frilansande journalist för svenska

medier i 15 år och därefter sex år som skribent på byrå i Malmö. Nu är jag återigen frilansjournalist i Danmark.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Kanske på ålderns höst om jag blir ensamstående. Känner mig fortfarande inte dansk, vill nog hellre ha köttbullar än frikadeller. Men om jag en gång flyttar kommer jag att sakna att leva med två kulturer/samhällen. Det är en stor gåva att ha tillgång till två språk, två länders litteratur och samhällsdebatt samtidigt.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Har diskuterat Sverige och Sverige-bilden med otaliga danskar. I början var det tröttande med alla skämt om förbudsvärd och Systembolaget men i dag är det helt anorlunda. De flesta danskar vet att Danmark är än mer reglerat än Sverige.

– Har medverkat i tv- och tidningsintervjuer och förklarat den svenska synen på skilda saker, som dansk invandringspolitik eller kommenterat svenska val.

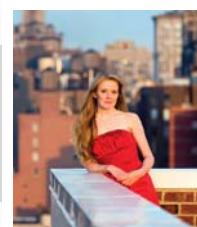

Foto: Keith Lew

MAJA SVENSSON

Lämnade Sverige 2008

Bor i New York, USA

VARFÖR FLYTTADE DU TILL USA?

– Jag ville utforska något annat och fick en praktikplats på generalkonsulatet här, på avdelningen för näringslivsfrämjande. Efter det har jag blivit kvar.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag jobbar för Invest Sweden med att locka amerikanska modeföretag till Sverige. Jag har också ett eget företag, ELSA AND ME – ekologisk business-wear för kvinnor.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Jag tror inte det. Jag kommer gärna tillbaka på besök men jag känner mig mer sedd och uppskattad för min professionella sida här. I Sverige sågs jag i första hand som en ung tjej som ville framåt, vilket inte alltid sågs som positivt.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Framför allt genom mitt arbete. Jag deltar också i evenemang inom den svenska gemenskapen i New York, vilken sprider svensk kultur till dem jag bjuder med.

ASTRID SWITZER

Lämnade Sverige 1973

Bor i Vancouver, British Columbia, Kanada

VARFÖR FLYTTADE DU TILL KANADA?

– Jag träffade min blivande man från Regina, Saskatchewan i mellersta Kanada, när vi båda studerade i London. Jag hade inga planer på att bosätta mig utomlands men min man hade läst i Vancouver och ville flytta tillbaka dit där klimatet är betydligt behagligare än där han kom ifrån.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag utbildade mig till gymnasielärare i British Columbia här i Kanada och vidareutbildade mig till lärare i engelska som andra språk.

– Sedan mina två barn föddes har jag varit hemma. Den enda språkundervisning jag sysslat med sen dess är på Svenska skolan i Vancouver och tolv år inom vuxenundervisningen i svenska språket för kanadensare, genom Svenska Kulturföreningen. Under några år var jag också ordförande i Svenska skolan och senare administratör.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Nej, men jag skulle kunna tänka mig att bo där en del av året när min man har slutat arbeta. Min dotter har läst en Masters i Uppsala i två år, men kommer troligen inte att bosätta sig i Sverige och jag vill bo så nära barnen som möjligt.

– Under alla år i Kanada har jag gjort årliga besök i Sverige, de senaste åren två besök årligen. Men jag känner mig inte hemma längre. Så mycket har förändrats, vilket är naturligt.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Jag är ganska involverad i Svenska kulturföreningen och sitter i styrelsen. Vi firar midsommar tillsammans med de andra skandinaviska länderna och sedan fem år ansvarar jag för det svenska tältet. Där finns försäljning, information om Kulturföreningen och om Sverige, och en utställning jag sätter ihop enligt ett tema som varierar år från år. I år är det "Scandinavia Through the Ages".

– Jag är också medlem i en svensk bokklubb där vi läser böcker av svenska författare. Det brukar vara min tur i mars och då bjuder jag på samlor.

– Vi firar lucia, valborg och nationaldagen. I november har vi en julförsäljning och jag ansvarar för köket. Vi serverar risgrynsgröt, svenska smörgåsar och svenska bakverk. Ibland samlas vi också för att se en svensk film.

LISA THIEL

Lämnade Sverige 2009
Bor i Hanoi, Vietnam

VARFÖR FLYTTADE DU TILL VIETNAM?

– Jag fick möjlighet att arbeta där via min arbetsplats, SCB. Min man och jag hade länge drömt om att bo och arbeta utomlands. Vi hade tidigare drömt om Afrika, men under en arbetsresa till Hanoi blev jag helt överväldigad av stadens energi och folkliv.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag är rådgivare åt statistikbyrån General Statistics Office (GSO) i Vietnam.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Ja, vi återvänder 2012. Dels för att mitt kontrakt går ut då, dels för att min man vill göra färdigt sin specialistutbildning. Vi vill också att våra barn ska känna att de har ett hemland. Utan dem tror jag att vi hade försökt att fortsätta bo och arbeta utomlands.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Via mitt arbete bidrar jag dagligen till det. Det är delvis min uppgift att berätta om hur vi arbetar med statistikfrågor. Via kafferaster och privata kontakter sprider jag även kunskap om våra traditioner och seder.

CHRISTINA THUNSTEDT

Lämnade Sverige 1987
Bor i München, Tyskland

VARFÖR FLYTTADE DU TILL TYSKLAND?

– Jag hade precis tagit studenten och hade alltid haft lätt för tyska i skolan. Jag var också mycket intresserad av tysk litteratur och av att lära mig främmande språk och utforska nya kulturer.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag är lektor/områdesledning för svenska språket och docent i tyska som främmande språk vid Tekniska Universitetet i München.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Jag skulle absolut kunna tänka mig att bo i Sverige en tid igen, men samtidigt trivs jag mycket bra här. Genom mitt arbete känner jag mig alltid mycket nära mitt hemland. Tack vara den tekniska utvecklingen känns det som om avståndet har krympt.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Egentligen arbetar jag dagligen för Sverige! Vi språklärare är alla mer eller mindre ambassadörer för våra länder. Till de större projekt som jag organiserat hör en hel svensk kulturmånad här i München samt evenemanget Go North. I vintras hade vi ett stort luciafirande och i april en

läsning med författaren Håkan Nesser. Och så skriver jag en ny lärobok i svenska.

YLVA VAMBORG

Lämnade Sverige 1999

Bor i Beijing, Kina

VARFÖR FLYTTADE DU TILL KINA?

– Jag är här för att jobba i en svensk familj. På dagarna läser jag kinesiska. Jag flyttade hit i september 2010. Tidigare bodde jag i Bryssel med min familj, dit kom jag 1999.

VAD ARBETAR DU MED?

– Just nu arbetar jag som au-pair här i Peking men snart ska jag tillbaka till Belgien och börja plugga på universitet.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Nej, det tror jag inte. Jag älskar Bryssel och Belgien helt enkelt. Energin där är helt annorlunda än i Sverige. Det händer alltid olika saker och där är aldrig folktomt. Det gillar jag.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Jag brukar berätta för utländska kompisar om lustiga svenska traditioner och matvanor. Jag älskar att berätta om smörgåstårter och skryta om att Robyn är svensk.

Foto: Gertrud Koritz

GUSTAF (GUSTAVO) WAHREN

Lämnade Sverige 1946

Bor i Buenos Aires, Argentina

VARFÖR FLYTTADE DU TILL ARGENTINA?

– Jag reste dit för att hälsa på mina föräldrar och systrar efter studenten och lumpen. Jag hade tänkt stanna i ett år, lära mig spanska och sedan återvända till Sverige. Det blev 65 år, hittills, med avbrott ett par år i Sverige.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag har ingen egen firma längre. Men jag fortsätter att syssla med tidningspapper som jag gjort hela mitt vuxna liv. Under trettio år var jag verksam i Argentina och Uruguay för de svenska bolagen Holmens Bruk och Stora Kopparbergs. Dessutom driver jag i dag kontaktverksamhet för en europeisk grupp och försöker organisera ett äldreboende här i Argentina.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Jag har många gånger längtat tillbaka, men det har inte varit möjligt på grund av att jag har en stor familj här; fyra barn och 14 barnbarn. Trots att jag är född i Frankrike och bara har bott tio år i Sverige känner jag starkt för mitt gamla land.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Jag är verksam i Svenska kyrkan och Svenska klub-

ben i Buenos Aires. Under mina 65 år i landet har jag haft möjlighet att sprida kunskap om Sverige både genom affärskontakter och personliga vänner.

GUNILLA WESTERBERG DUPUY

Lämnade Sverige 2002
Bor i Suresnes, Frankrike

VARFÖR FLYTTADE DU TILL FRANKRIKE?

– Mitt liv tog en fullständigt överraskande vändning i november 1999 då jag återknöt kontakten med min sommarförälskelse från gymnasietiden. Några år senare gifte vi oss och jag valde bort alla "men"... och flyttade till honom i Frankrike.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag drev en konsultfirma tillsammans med en kollega när jag flyttade. Den första tiden här fortsatte vi att arbeta tillsammans men i dag har jag min egen firma i Frankrike. Sedan 2008 sitter jag också i kommunfullmäktige i Suresnes.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Nu vet jag att livet kan förändras från en sekund till en annan. Det gäller att leva i nuet utan att fundera vad som händer om tio eller tjugo år. Men just nu känns det inte som om jag skulle vilja flytta tillbaka till Sverige.

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Den 6 juni sätter jag upp svenska flaggan och bjuder på sill och nubbe till lunch. Jag försöker försvenska min hemstad med mina projekt i lokalpolitiken. Som ansvarig för "Egalité des chances" – Lika möjligheter – driver jag en jämställdhetsplan med målsättningar för alla kommunens aktiviteter.

SOPHIA WRANGEL

Är född utomlands av svenska föräldrar
Bor i München, Tyskland

VARFÖR FLYTTADE DU?

– Jag är född i Tyskland och bor kvar här eftersom jag trivs bra.

VAD ARBETAR DU MED?

– Jag driver en egen svensk-tysk nätbokhandel och har en affär här i München där vi säljer böcker, livsmedel och andra svenska och skandinaviska varor.

TROR DU ATT DU KOMMER ATT ÅTERVÄNDA TILL SVERIGE?

– Kanske en gång när barnen är större. Livsstilen i Sverige har en bättre rytm. Min man kallar svenskarna för "Nordens italienare".

PÅ VILKET SÄTT BIDRAR DU TILL ATT SPRIDA BILDEN AV SVERIGE OCH SVENSK KULTUR?

– Jag sitter med i styrelsen för Svenska skolan i München och jag är aktiv inom Svenska kyrkan. Vi ordnar bland annat fester och marknader i samband med större högtider som jul, påsk och midsommar, förstås. Och sist men inte minst, min bokhandel och affär handlar ju helt och hållet om att sprida bilden av Sverige och svensk kultur.

Hemvändare

MALIN OCH TOBIAS BYFELDT

Döttrarna Tuva och Hedda

Antal år utomlands: 3

Kina

VARFÖR FLYTTADE NI TILL KINA?

– Tobias: Det företag där jag arbetade skulle starta en ny fabrik i Hangzhou och min uppgift var att bygga upp en supportorganisation. Företaget tyckte det var bra att ha svenskar på plats i Kina som kände till fabriken i Sverige.

VIKTIGASTE ERFARENHETEN NI HADE MED HEM FRÅN UTLANDSVISTELSEN?

– Tobias: Vi har vuxit ihop som familj. Det hade vi nog inte gjort på samma sätt om vi inte vistats i Kina. Det var inga små problem som skulle lösas.

– Malin: Att vi faktiskt klarade av prövningarna som det innebär att bosätta sig i ett helt främmande land och kultur och att vi tog oss igenom vardagens alla utmaningar och problem. Det är inte alltid lätt att ta hand om familjen och uppfostra barn i ett land med andra värderingar och långt bort från tryggheten i Sverige. Vi påmindes dagligen om kulturkrockarna. Jag upptäckte en inre styrka hos mig själv som jag inte visste fanns där.

– Tobias: Vårt intresse och vår öppenhet för andra kulturer har ökat vilket gjort oss mer nyfikna på familjer i Sverige med annan bakgrund.

HUR HAR ERA ERFARENHETER OCH KUNSKAPER TAGITS TILLVARA EFTER HEMKOMSTEN?

– Tobias: På mitt företag uppskattas min utlandserfarenhet. Jag känner att jag vuxit i respekt i företaget. Nu ska jag börja ett annat jobb i ett annat företag och det jobbet fick jag helt och hållet på mina erfarenheter från Kina. Bytet av jobb hade inte varit möjligt utan mina erfarenheter från Kina. I mitt nya jobb ska jag jobba mot Asien.

HAR ERA UTLANDSERFARENHETER VARIT MERITERADE I KARRIÄREN?

– Tobias: Ja, på många sätt. Men framförallt har jag lärt mig mycket. Jag har träffat på så många olika slags ledarskap som jag aldrig hade kommit i kontakt med annars.

– Malin: Nej inte i mitt yrkesliv. Men i livets karriär har mina erfarenheter spelat stor roll. Jag har lärt mig att hantera mötet med olika människor, oavsett ålder och bakgrund.

VILL NI BO UTOMLANDS IGEN?

– Malin: Ja, absolut. Alla upplevelserna, kontakterna och en annan kultur är så berikande.

– Tobias: När vi flyttade sa vi att vi skulle ge det en chans i 3 år. Vi fick erbjudande om att stanna kvar men tackade nej. Men jag kan mycket väl tänka mig att flytta utomlands igen. Samtidigt är det ett risktagande. Man har ingen garanterad tjänst när det är dags att flytta tillbaka.

JÖRGEN HETTNE

Antal år utomlands: 6

Luxemburg

VILKEN ÄR DEN VIKTIGASTE ERFARENHETEN DU HAR MED DIG HEM EFTER DIN UTLANDSVISTELSE?

– Erfarenheten av andra kulturer och andra synsätt, samt förbättrade språkkunskaper.

HUR HAR DINA KUNSKAPER OCH ERFARENHETER TAGITS TILLVARA EFTER HEMKOMSTEN?

– När det gäller arbetslivet vill jag inte påstå att det har funnits något särskilt stort intresse att ta vara på min specifika erfarenhet eller särskilda kunskaper. Att återvända till Sverige har i mångt och mycket inneburit en omstart. Men den kunskap och erfarenhet jag fick under åren utomlands har betytt mycket för att göra denna omstart lyckad.

HAR DIN UTLANDSERFARENHET VARIT MERITERANDE I DIN KARRIÄR?

– Inte direkt. Utlandserfarenheten fungerade inte som en hävstång i en redan befintlig karriär. Däremot har den kunskap och erfarenhet den gav underlättat för en ny karriär efter hemkomsten.

VILL DU BO UTOMLANDS IGEN?

– Ja, jag kan tänka mig att bo utomlands igen.

TOMMY HOLM

Antal år utomlands: 9,5
Gaza, Slovenien och Belgien

VILKEN ÄR DEN VIKTIGASTE ERFARENHETEN DU HAR MED DIG HEM EFTER DIN UTLANDSVISTELSE?

– Att människor i grunden är ytterst lika och att goda språkkunskaper är avgörande för att förstå och fungera väl i andra länder. En tredje erfarenhet är att Sverige inte är världens centrum – och att vi inte alltid har de bästa lösningarna eller svaren på utmaningar och problem.

HUR HAR DINA ERFARENHETER OCH KUNSKAPER TAGITS TILLVARA EFTER HEMKOMSTEN?

– Det varierar. Men de sju år jag arbetade med EU-frågor i Bryssel har fångats upp mycket väl av min nuvarande arbetsgivare. Mina kunskaper ses som en resurs och jag har anförtrotts nya arbetsuppgifter.

HAR DIN UTLANDSERFARENHET VARIT MERITERANDE I DIN KARRIÄR?

– Inte på annat sätt än att erfarenheten i varierande omfattning värderats av arbetsgivaren. Men utlandsjobbet i sig har knappast varit en väg för mig att göra karriär.

VILL DU BO UTOMLANDS IGEN?

– Ja, som pensionär. Det vore rent av mycket lockande. Ibland känns det svenska perspektivet – vilket det nu är – alltför begränsat och förutsägbart.

JÖRAN LINDBERG

Antal år utomlands: 3,5
Belgien och Colombia

VILKEN ÄR DEN VIKTIGASTE ERFARENHETEN DU HAR MED DIG HEM EFTER DIN UTLANDSVISTELSE?

– Jag identifierar mig nu med en större del av världens befolkning än tidigare. Särskilt colombianer och andra latinamerikaner. Dessutom träffade jag mitt livs kärlek.

HUR HAR DINA KUNSKAPER OCH ERFARENHETER TAGITS TILLVARA EFTER HEMKOMSTEN?

– De som inte delar min fascination för internationell politik och utvecklingsfrågor har visat väldigt lite intresse. Och när de frågat har jag kanske inte lyckats förklara på ett bra sätt. Andra har varit mycket intresserade.

HAR DIN UTLANDSERFARENHET VARIT MERITERANDE I DIN KARRIÄR?

– Mindre än jag trodde.

VILL DU BO UTOMLANDS IGEN?

– Absolut. Jag kom hem för drygt ett år sedan och trivs fortfarande bra i Sverige. Men antagligen blir jag rastlös inom ett par år och behöver miljöombyte. Gärna Bryssel eller Colombia, men ännu hellre något nytt ställe.

PETER NEVERLAND WESTIN

Antal år utomlands: 2,5

Kina

VILKEN ÄR DEN VIKTIGASTE ERFARENHETEN DU HAR MED DIG HEM EFTER DIN UTLANDSVISTELSE?

– Jag åkte för att plugga språk så det viktigaste är givetvis mina kunskaper i kinesiska. Men jag har också lärt mig att hitta lösningar på problem där det kan synas omöjligt – med tanke på kulturskillnader, språkbarriärer och annat. Det är ingen överdrift att det har förändrat mitt liv.

HUR HAR DINA KUNSKAPER OCH ERFARENHETER TAGITS TILLVARA EFTER HEMKOMSTEN?

– Familj och vänner är intresserade och vill ibland ha hjälp eller svar på frågor. Men jag trodde faktiskt att det skulle vara lättare att hitta ett jobb. Jag blev väldigt förvånad att det inte fanns mer efterfrågan på mina kunskaper.

HAR DIN UTLANDSERFARENHET VARIT MERITERANDE I DIN KARRIÄR?

– Självklart har den det. Annars hade jag aldrig lärt mig kinesiska så här snabbt. Men i Sverige inser man inte hur otroligt svårt det är att lära sig. Ofta värderas svenska universitetsbetyg i språket högre än faktiska kunskaper. Och språkkunskaperna i sig är ofta inte tillräckligt, det ses som en bisak till andra examina, i företagsekonomi och liknande.

VILL DU BO UTOMLANDS IGEN?

– Ja, gärna. Det har varit så givande att träffa alla människor och uppleva alla olikheter. Nu känner jag mig varken svensk eller kinesisk. Jag har jobbat så hårt för att anpassa mig till en kultur som är så annorlunda att jag förmodligen förändrats väldigt mycket. Ibland kan det till och med vara svårt att vara hemma igen.

GUNILLA RAMELL

Antal år utomlands: 37

USA

Foto: Tanja Kisker

VILKEN ÄR DEN VIKTIGASTE ERFARENHETEN DU HAR MED DIG HEM EFTER DIN UTLANDSVISTELSE?

– Engelska språket, förmågan att nätverka och träffa nya människor och att arbeta ideellt. Jag har lärt mig att ålder är irrelevant. Jag har stärkt mitt självförtroende och jag vågar.

HUR HAR DINA ERFARENHETER OCH KUNSKAPER TAGITS TILLVARA EFTER HEMKOMSTEN?

– Olyckskorparna sa att det skulle bli svårt – ja, lönlöst med en anställning. Jag skulle aldrig passa in i den svenska affärskulturen på grund av alla kulturkrockar och Jantelagen vilket jag märkte när jag jobbade på ett konsultprojekt på ett svenskt storföretag. Där upplevde jag ålders-

segregering och blev mobbad av de andra kvinnorna för vilka jag blev ett hot.

HAR DIN UTLANDSERFARENHET VARIT MERITERANDE I DIN KARRIÄR?

– Ja, självklart. Genom min egen drivkraft har jag använt mina kunskaper och erfarenheter. Jag blev auktoriserad översättare från svenska till engelska på nolltid. Jag startade ett eget företag där jag använder mina utlands-erfarenheter. Men som kvinna över 50 möts jag av många stängda dörrar, särskilt inom politiken och som statsvetare, vilket är min passion.

VILL DU BO UTOMLANDS IGEN?

– Det är en svår fråga. Det finns vissa fördelar med att bo i Sverige där jag har mina rötter. Men jag måste tillbringa några månader i USA, lite kvalitetstid, varje år för att återigen få min extroverta och högenergiska personlighet bekräftad.

Den globala svensken – en resurs

Utlandssvenskarna är en mångfasetterad resurs som bidrar till att sprida information om Sverige i världen och öka kunskapen om landet på ett sätt som varken diplomati, reklamkampanjer, filmer, böcker eller andra aktiviteter lyckas med. De sätter ett ansikte på Sverige och svenskheten.

Ett av de mest välkända svenska ansiktena i Sveriges största utvandrarnland, USA, är Barbro Osher, svensk generalkonsul i San Francisco och en välkänd Sverigeprofil. Hon har bott i San Francisco sedan 1983 med sin amerikanske man och är sedan många år djupt engagerad i att sprida kunskap om Sverige och svenskt kulturliv.

– Jag har alltid engagerat mig i att främja bilden av Sverige i USA. Helst sprider jag information om Sverige via kulturinsatser, berättar Barbro Osher som våren 2011 är involverad i att arrangera en operaföreställning med den svenska hovsångerskan Nina Stemme.

– Genom kulturen når man ofta beslutsfattare. År 2008 mottog hon utmärkelsen "*Årets Svensk-Amerikan*" av Vasa Orden av Amerika för sitt engagemang för svensk-amerikanskt kulturutbyte.

Barbro Osher har dessutom, via sin stiftelse, donerat stora summor pengar till olika kulturella aktiviteter i såväl Kalifornien som Sverige. Som tack för sin generositet har hon fått en skulpturpark uppkallad efter sig i San Fransiscos konstmuseum, De Young Museum.

Kännedomen om Sverige i USA är det dock lite si och så med.

– Sverige har inga negativa förtecken, säger Barbro Osher. Men få känner till Sverige. Det är många som blandar samman Sverige med Schweiz.

Sverige populärast i Tyskland

Ju närmare Sverige man befinner sig geografiskt desto större kännedom har man om landet och desto mer positiv är bilden av Sverige, och vice versa. Det bekräftas av Nation Brands Index som i samarbete med Svenska Institutet, SI, gör en årlig undersökning om hur omvärlden uppfattar Sverige. 20 000 människor i 20 länder svarar på enkäten via internet. I den senast publicerade undersökningen, genomförd hösten 2010, hamnar Sverige på delad tiondeplats tillsammans med Spanien när femtio länder rankas. I den första undersökningen 2005 låg Sverige på första

Länder med starkast varumärke

	Land
1	USA
2	Frankrike
3	Tyskland
4	Storbritannien
5	Japan
6	Italien
7	Kanada
8	Schweiz
9	Australien
10	Sverige/Spanien

Källa: Svenska Institutet, Sverigebilden 2010

plats. Då ingick betydligt färre länder och färre tillfrågades. Att hamna på tionde plats av femtio är därför inte fy skam med tanke på landets storlek och vilka de konkurrerande länderna är. Starkast är det svenska varumärket i Tyskland, som placerar Sverige på fjärde plats. Svagast är det i Indien – det land där också kunskapen om Sverige är lägst.

Okunskapen om Sverige ökar med avståndet

Kännedomen om Sverige är förhållandevis god i Europa och övriga västvärlden och den bild man har av Sverige här är övervägande positiv enligt rapporten **Sverigebilden 2010**, utgiven av Svenska Institutet.

Men okunskapen ökar med avståndet. I länder som snart är en del av världens köpkraft t.ex Indonesien, Vietnam, Egypten, Turkiet, Sydafrika Mexiko, Nigeria, Filipinerna och Sydkorea är bilden av Sverige i princip obefintlig. Man har mycket liten kunskap om Sverige och associerar inte landet med alla de positiva värden som många i västvärlden gör.

I länder som ligger geografiskt och kulturellt långt bort från Sverige är det därför angeläget att öka ansträngningarna att skapa kännedom om Sverige. Sett ur ett Sverigebildsperspektiv är det således olyckligt att lägga ned ambassaderna i länder som Vietnam, Argentina, Malaysia och Angola där Sverigebilden idag inte är så väletablerad.

Sedan 1990 har Sverige stängt 54 utlandsmyndigheter och öppnat 40, förutom de fyra som stängs hösten 2011. I vilken mån nedläggningen och öppnandet av utlandsmyndigheter har påverkat Sverigebilden i de närmare ett-hundra länder som berörts får vara osagt.

Att Sverige har trillat ned till tionde plats på listan över

starka nationella varumärken förklarar Svenska Institutet så här i sin analys: *”En förklaring är att konkurrensen om utrymme och uppmärksamhet hårdnar. Sveriges röst hörs sällan i dagens debatter och det refereras sällan till Sverige i internationella media.”*

Sverige mer populärt hos äldre

Svenska Institutet pekar också på sambandet mellan ålder och kännedom om Sverige. Ju högre ålder desto bättre kännedom om Sverige. Och eftersom ökad kännedom ofta ger ökat intresse och en mer positiv bild av Sverige påverkas resultatet över tid eftersom äldre svarande efter hand ersätts av yngre. Sverige har med andra ord inte i tillräckligt hög utsträckning lyckats nå ut till en ung publik med en uppdaterad Sverigebild.

Bilden av Sverige omodern

I rapporten slår Svenska Institutet dessutom fast att den positiva Sverige bilden vi skördar i dag till stor del såddes på 70- och 80-talen. Den Sverige bild som dominerar i omvärlden är omodern. Den bygger på gamla meriter som Olof Palme, Abba, Ingmar Bergman, Dag Hammarskjöld, Astrid Lindgren och Björn Borg. Olof Palmes och Dag Hammarskölds internationella engagemang, Ingmar Bergmans filmer, Abbas musik, Astrid Lindgrens barnböcker och Björn Borgs framgångar på tennisbanan har i hög grad bidragit till att sätta Sverige på kartan. Den bild som skapades på 1900-talet lever i stort sett kvar. Det är inget fel i att uppskatta gamla svenska meriter, men Sverige har mycket mer att bjuda på, inte minst inom områden som musik, design och mode. Men den moderna svenska

kulturen, med ett fåtal undantag, är osynlig och okänd i världen idag. Vad som framförallt drar ner intresset för Sverige på kulturområdet är att vi inte uppfattas ha något intressant kulturarv, enligt National Brands Index.

Stereotyperna dominerar

I USA, där det bor omkring 100 000 svenskar och där åtta miljoner människor härstammar från svenska utvandrare, skulle man kunna tro att bilden av Sverige ständigt uppdateras. Men stereotyperna lever kvar.

– Det är viktigt att vi kan visa vad Sverige står för i dag, säger Jonas Hafström, svensk ambassadör i USA med säte i Washington DC. I det arbetet är dagens svenskar verk samma utomlands en mycket viktig resurs.

Svenskar utomlands bidrar i hög grad med att modernisera bilden av Sverige. Svenska klubbar och organisationer, företag, svenska kyrkan, enskilda svenskar och studenter sprider inte bara kunskap om svenska traditioner som midsommar och lucia. De organiserar också föreläsningar, utställningar och konserter, och bjuder in svenska författare och andra kulturpersonligheter. En del tar dessutom med sig barnens kompisar till Sverige på sommaresemestern, så att de får se och uppleva Sverige med egna ögon.

Svenskar viktiga ambassadörer

Alla svenskar har en viktig roll i arbetet med att sprida bilden av Sverige i världen. Det är många gånger genom mötet med någon som har sitt ursprung i ett annat land som kunskapen om och intresset för Sverige ökar. Svenskar som reser, bor och arbetar utomlands är viktiga ambassadörer för Sverige. Det finns många grupper som kan inkluderas i

den informella diplomatiska kåren; svenska och utländska studenter och forskare, svenska företag, organisationer och myndigheter, utlandssvenskar och utlandsanställda.

Globala svenskar viktig resurs

Svenska Institutets mål är också att nå fler "globala svenskar" som kan bedriva offentlig diplomati i det land de verkar och är bosatta. Offentlig diplomat, till skillnad från traditionell diplomati, syftar främst till att kommunicera och bygga upp relationer direkt med allmänhet, media, civilsamhälle, universitet och företag i utlandet. Svenska Institutets roll är att med kunskap om den moderna Sverigebilden och erfarenhet av Sverigefrämjande utomlands, engagera och involvera de globala svenskarna i att känna sig som företrädare för Sverige och att förse dem med kunskap och praktiska verktyg för att kunna främja Sverige.

Utlandssvenskarna är en resurs för svenskt näringsliv på plats i det land där de är verksamma. Inte minst finns det en potential att öka samverkan genom att knyta ihop svenska internationella nyckelnätverk som till exempel svenska handelskammare, SVIV och SWEA. Under 2012–2013 planerar Svenska Institutet att ta ytterligare steg i att samordna olika nätverk av potentiella Sverigeambassadörer.

Det bör glädja utlandssvenskar som gärna vill vara aktiva i främjandet av Sverigebilden i världen men som tycker att den resurs de utgör inte är tillräckligt väl omhändertagen.

– Jag är gärna med och bidrar aktivt till att sprida bilden av Sverige och till att dela med mig av vad jag tror Sverige behöver för att fortsätta vara konkurrenskraftigt, säger Magnus Anseklev, vd för Sony Ericsson i Brasilien. Men

jag tror att ett strukturerat arbetssätt är nödvändigt för att lyckas och initiativet måste komma från Sverige. Det blir svårt av nå framgång om var och en ska starta något eget.

En attraktiv bild av Sverige är en viktig förutsättning för landets fortsatta välfärd, skriver Svenska Institutet i 2010 års upplaga av Sverigebilden. *"Om Sverige ger omedelbara, relevanta och positiva associationer blir det lättare för svensk internationell politik att få genomslag, för svenska företag att göra affärer och för svensk kultur att nå spridning."*

Svenskheten säljer

Att svenskheten är en viktig ingrediens för många svenska företagare runt om i världen kan inte minst Kristina Karlsson i Melbourne, Australien intyga. För tio år sedan öppnade hon sin första butik med egendesignad utrustning för hemmakontoret. Idag finns det 60 Kikki.K butiker i Australien, Nya Zeeland och Singapore.

– Våra affärer har blivit något av en träffpunkt för dem som älskar Sverige och Skandinavien, berättar Kristina Karlsson.

Även i Japan, världens tredje största ekonomi, är det viktigt att framhålla den svenska profilen, betonar Hans Rhodiner, chef för Invest Swedens kontor i Tokyo. Efter 30 år i Japan är han en viktig resurs för Sverige i Japan:

– De som känner till Sverige har en mycket bra bild av det vi står för. För många framstår Sverige som paradiset på jorden.

Det svenskaste av allt är nog ändå Ikea. Att gå in i ett Ikea-varuhus utomlands är som att besöka Sverige. Där finns förutom möbler med svensk klingande namn som Billy och Karlstad också en uppsjö av svensk mat som köttbullar, glögg och pepparkakor inför julen, sill och lingon-

sylt och hårt bröd. Ikea anser att det svenska är en möjlighet att särskilja sig internationellt. På så vis är varumärket Sverige viktigt för Ikea medan Ikea sannolikt har påverkat varumärket Sverige i en positiv riktning.

– Ikea är nog en av de allra viktigaste kanalerna för att förmedla en bild av Sverige i de länder där vi är verksamma, säger Kent Nordin, Senior Executive inom Inter IKEA Systems.

”Det är viktigt att vi kan visa vad Sverige står för i dag”

Foto: Pawel Flato

JONAS HAFSTRÖM

Svensk ambassadör i Washington, DC, sedan 2007. Verkar för att modernisera bilden av Sverige i USA

Sverige bilden i USA är på god väg att moderniseras. Innovationsrikedomen inom områden som IT, bio- och miljöteknik, ett modernt socialförsäkringssystem och satsningar på hållbarhet har gjort att Sverige uppfattas som ett modernt och framåtblickande land.

– Det är viktigt att vi kan visa vad Sverige står för i dag, säger Jonas Hafström. I det arbetet är dagens svenskar verksamma utomlands en mycket viktig resurs.

Svenskarna i USA har byggt upp nätverk som dagligen gagnar Sverige.

– Jag tänker på nätverket av 32 svenska honorärkonsulat, de 20 svensk-amerikanska handelskamrarna som vi har runt om i USA, men också på organisationer som handelskammare, Svenskar i Världen, Swedish Council of America och SWEA, säger Jonas Hafström. Utmaningen är att försöka finna en gemensam klangbotten, där vi kan dela med oss av våra lösningar på gemensamma utmaningar.

– För att främja den moderna Sverige bilden i USA har ambassaden och UD tagit fram en gemensam strategi, berättar Jonas Hafström:

– Den är baserad på hur vi vill att bilden av Sverige

skall spridas och bygger på fyra tematiska prioriteringar: Hållbarhet och balans, banbrytande innovation och vetenskap, det omtänksamma öppna samhället och samtida kultur och upplevelseindustrier.

– Sverige är ett framgångsland när det gäller hållbarhetsfrågor och även om vi som industrination till en del vilar på gamla lagrar är det viktigt att framhålla den svenska innovationsrikedomen med en tyngdpunkt på IT, bio- och miljöteknik, betonar Jonas Hafström.

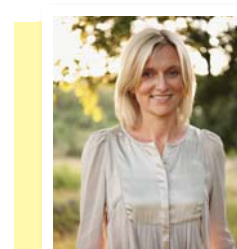
Det svenska välfärdssamhället har i USA länge setts som ett uttryck för socialism snarare än omtanke och öppenhet.

– Men intresset för hur vi reformerat vårt sjukförsäkringssystem och pensionssystem växer. Bland annat hur vi klarar att hålla våra sjukvårdskostnader i schack. Trots en allmän sjukförsäkring i Sverige motsvarar kostnaderna inte mer än 8–9 procent av vår samlade bruttonationalprodukt, jämfört med det dubbla i USA, påpekar Jonas Hafström.

– Undervisning i svenska på amerikanska universitet utgör en viktig länk mellan Sverige och USA och har en naturlig plats i främjandet. Tillsammans med flera amerikanska lärosäten genomför ambassaden en föreläsningsserie "Stieg Larsson and beyond" för att bringa ljus och klarhet i de frågor som tas upp i Millennium böckerna från UCLA i Kalifornien till Harvard i Massachusetts.

Den nya Sverige bilden väcker ett allt större intresse och Jonas Hafström känner sig optimistisk inför framtiden och hoppas att gårdagens Sverige bild snart ska ha ersatts av en nutida bild där Sverige framstår som en modern stat som vilar på hållbarhet, banbrytande innovation och det omtänksamma, öppna samhället.

"När vi har styrelsemöte serverar vi Janssons"

KRISTINA KARLSSON

Entreprenör, flyttade till Australien 1995 där hon startade ett företag som bygger på svensk design. Idag har hon butiker i tre länder

Med fokus på Sverige och svensk formgivning har Kristina – Kikki – Karlsson byggt en blomstrande verksamhet på andra sidan jordklotet. Via nätet och i 60 egna butiker i Australien, Nya Zeeland och Singapore säljer hon "svenskinspirerade" pappersvaror och allt som behövs för hemmakontoret.

– Våra affärer har blivit något av en träffpunkt för dem som älskar Sverige och Skandinavien. Folk kommer ofta in för att få tips och råd inför en resa dit, eller för att berätta vad de varit med om när de kommer tillbaka, säger Kikki Karlsson med ett skritt.

När Kikki Karlsson år 1995 följde sin partner, Paul Lacy, till Melbourne i Australien, hade hon fyra mål. Hon ville köra till jobbet varje måndag och tycka att det var roligt. Hon ville starta ett eget företag. Verksamheten skulle ha en koppling till Sverige och hon skulle tjäna minst 500 australiendollar i veckan.

I dag har hennes företag, kikki.K, inte bara en butik på nätet utan också affärer i tre olika länder, med sammanlagt 400 anställda. Framgångsreceptet heter Sverige och svensk design.

– Det är svårt att förklara vad det står för men man känner igen det direkt. Stilrent och enkelt, strama linjer och lite "less-is-more". Dessutom jobbar vi mycket med naturfärger och material som känns äkta, säger Kikki Karlsson.

I dag har hon lämnat över driften av bolaget åt sin partner och koncentrerar sig på formgivningen av nya produkter. Inspiration hämtar hon varje sommar under familjens två månader långa vistelse i huset i Falkenberg, där hon har sitt ursprung.

– Där planerar jag hela årets kollektioner för att få den rätta "svenska" känslan.

Precis som inom modeindustrin följer kikki.K:s utbud säsongerna, med ständigt nya varor med nytt utseende. Var sjätte månad byts hela sortimentet ut.

Alla produkter fotograferas i Sverige, i svensk miljö. Den senaste kollektionen är avbildad i Falkenberg med Kikki Karlssons egna vänner som fotomodeller.

Det svenska genomsyrar hela verksamheten. Alla butiker är inredda med bilder från Sverige. Många av de anställda har svensk bakgrund och när de samlas till möten kallar de det för "fika" och tar gärna med lite kanelbullar.

– Alltid när vi har styrelsemöte eller när leverantörer är på besök serverar vi något typiskt svenskt som "landgång" eller "Janssons" från en svensk cateringfirma här i Melbourne, säger Kikki Karlsson.

För henne har det varit självklart att lyfta fram sin svenska härkomst. Det är något hon är stolt över och gärna delar med sig av.

– Man blir lätt mer svensk när man flyttar utomlands och jag tror de flesta vill förmedla det till sin omgivning. Många lägger redan i dag ner oerhört mycket tid på frivilligt arbete för Sverige i de länder de befinner sig. Men för att det ska synas också i Sverige krävs att någon uppmärks-

sammar det och lyfter fram det. Kanske är det vad som saknas för att fullt ut ta tillvara den resurs som svenskar i utlandet är, tror Kikki Karlsson.

"När man inflikar 'i Japan är det så här...,' så tystnar folk"

HANS RHODINER

Chef för Invest Swedens kontor i Tokyo, har bott i Japan i 30 år. Han är en nyckelperson för att sälja in Sverige till det japanska näringslivet

I Japan är Sverige hett. Musiker jagar "the Swedish sound" och deckarfantaster slukar Stieg Larsson. Men framför allt väcker det svenska socialförsäkringssystem intresse. Snart sänder japansk tv en serie om det svenska samhället, i femton delar.

– Hälften av alla japaner har inte en susning om var Sverige ligger. Och hälften av dem som påstår sig veta pekar ut Schweiz på kartan.

Det säger Hans Rhodiner, chef för Invest Swedens kontor i Japan och Tokyo sedan trettio år. Men, tillägger han:

– De som känner till Sverige har en mycket bra bild av det vi står för. Just nu handlar mycket om de sociala försäkringssystemen: pensioner, sjukförsäkring och sociala lösningar. För många framstår Sverige som paradiset på jorden.

Med 128 miljoner invånare på en yta som motsvarar endast tio procent av Norges yta ställs särskilda krav. Precis som vi svenskar söker japanerna gärna efter samförstånds lösningar.

– Men i Sverige gör vi det för att vi är så få att varje individ behövs. I Japan gör man det för att man är så många att man ständigt måste ta hänsyn till vad andra tycker, påpekar Hans Rhodiner.

– Det finns fler egenskaper vi delar. Bland annat är både svenskar och japaner lite småblyga och vi söker ofta efter ett högre syfte, en mening, med det vi gör.

– Våra likheter gör det lätt för oss att arbeta tillsammans, säger Hans Rhodiner.

Det gör det också lättare för honom att intressera japaniska investerare för att göra affärer i Sverige. I fjol genomfördes 23 etableringar från Japan i Sverige. Nu är målet att göra Invest Sweden mer känt hemmavid, så att svenska företag får upp ögonen för möjligheten att hitta kapital och kompetens utomlands.

I Japan möter Hans Rhodiner ett stort intresse för Sverige, både i sina privata kontakter och i affärslivet. Men när han kommer till Sverige är attityden ofta mer avvaktande.

– Till vardags, när man inflikar ett "i Japan är det så här...", så tystnar folk. Kanske vill de inte veta. Kanske tycker de inte det är relevant, säger han.

Vilket han i så fall beklagar. Den som lever och verkar i ett annat land får ofta anledning att se på sitt hemland med nya ögon och kan bidra med nya perspektiv.

– Jag vet inte var bristen på intresse kommer ifrån men det kan tyckas märkligt att man inte anser sig behöva någon input utifrån, konstaterar Hans Rhodiner.

Han träffade sin japanska hustru i en studentkorridor

i Lund, där de båda studerade. När hennes hemlängtan blev för stark följde han med till Japan.

De första sex åren tillbringade han mer eller mindre inlåst som dataingenjör på ett japansk företag, Fujitsu.

– Därefter hade jag turen att få börja arbeta vid Exportrådet, vilket också innebar att jag fick resa till Sverige i jobbet. Ett bra sätt att bota hemlängtan.

I dag räknar han dock Japan som sitt hem. Men vissa svenska traditioner är han mån om att hålla kvar. Inte minst julfirandet.

– Men det är jag som gör all julmat, det skulle inte bli något svenskt julbord annars, medger Hans Rhodiner.

"Den svenska bakgrunden är inte oviktig"

MAGNUS ANSEKLEV

VD för Sony Ericsson i Brasilien, har bott utomlands i 20 år. Han efterlyser initiativ från Sverige för att bistå utlandssvenskar att främja Sverige bilden

Svenskar som lever och arbetar utomlands har stor kunskap om vad Sverige behöver för att fortsätta vara framgångsrikt. De är en resurspool att utnyttja, men det krävs att någon där hemma frågar efter deras erfarenhet.

Det menar Magnus Anseklev, vd för Sony Ericsson i Brasilien. Efter mer än 20 år utomlands – som utbytes-

student, reseledare och yrkesverksam inom Ericsson och numera Sony Ericsson – har han en god uppfattning om hur andra länder ser på Sverige och svenskarna.

– Vi har generellt sett ett bra rykte. Vår lite mer informella, raka ledarskapsstil uppskattas ofta, liksom vår respekt för andra människor, säger han.

Sverige betraktas fortfarande som en stark industrialnation. Stora, välkända företag som SKF, Volvo, ABB, Astra Zeneca, H&M, Ikea och Tetra Pak har hjälpt till att skapa bilden av Sverige som världsledande inom flera områden.

– På sikt krävs dock att vi fortsätter att investera i framför allt utbildning och vårt skolväsende, annars riskerar vi att hamna i bakvattnet internationellt, varnar Magnus Anseklev.

Med nya stora spelare på plan, som Brasilien och inte minst Kina, är inte Europas och USA:s historiska position längre given.

Utvecklingen inom Sony Ericsson är ett tydligt exempel. Magnus Anseklev började sin bana inom Ericsson, ett helsvenskt bolag. Sony Ericsson, där han arbetar i dag, är ett svensk-japanskt företag, med säte i London.

– Den svenska bakgrunden är inte oviktig men företaget blir allt mindre svenskt och alltmer internationellt, säger Magnus Anseklev.

Koncernspråket är förstås engelska och när nya bolag startas i andra länder blir det allt vanligare att ledningen söks lokalt än att den hämtas från Sverige.

– Andra delar av världen vinner allt mera mark. Europa är fortfarande en viktig marknad för Sony Ericsson men på sikt kommer länder som Kina, Ryssland och Brasilien att vara viktigare.

Personligen känner Magnus Anseklev att intresset för hans svenska bakgrund blir mindre och mindre. I början sågs det som lite exotiskt, men ju längre han bor och verkar utomlands, desto mer upplever han att han anpassar sig till den kultur och det levnadssätt som gäller där han befinner sig.

– Kanske är det lite speciellt i mitt fall eftersom min hustru är brasilianska. Jag vill gärna dela med mig av mina svenska rötter till mina barn – i julas bakade jag lussekatter och pepparkakor med min dotter – men när man rest runt länge är det inte självklart att det är Sverige som är basen, säger han.

Jul firar familjen med svenskt julbord för bekanta och Svenska kyrkans nationaldags- och midsommarfirande brukar de inte missa. Liksom de flesta svenskar utomlands känner Magnus Anseklev stolthet över Sverige och sin svenska bakgrund.

– Jag är gärna med och bidrar aktivt till att sprida bilden av Sverige och till att dela med mig av vad jag tror Sverige behöver för att fortsätta vara konkurrenskraftigt, säger han.

– Men jag tror att ett strukturerat arbetssätt är nödvändigt för att lyckas och initiativet måste komma från Sverige. Det blir svårt av nå framgång om var och en ska starta något eget.

”Efterhand förstod vi att det svenska hade ett värde”

KENT NORDIN

Senior Executive på IKEA, lämnade Sverige 1987. Från Delft i Nederländerna ser han till att svenskheten tillvaratas på varuhusen världen över

Att besöka Ikea är som att besöka Sverige. Inget företag driver svenskheten lika hårt i sin marknadsföring. Skälen är strikt kommersiella: Sverige säljer.

– Ikea är nog en av de allra viktigaste kanalerna för att förmedla en bild av Sverige i de länder där vi är verksamma, säger Kent Nordin, Senior Executive inom Inter IKEA Systems, det bolag som äger och styr själva Ikea-konceptet.

Redan 1987 lämnade han Sverige för första gången. Nu bor han i Haag i Nederländerna, nära Delft där Inter IKEA Systems har sin bas.

– Alla Ikea-varuhus världen över är våra franchise-tagare. De får rätten att använda och marknadsföra Ikea-konceptet. Men alla varuhusets komponenter definieras av oss och ingår i ett paket som vi ”hyr” ut till den lokala franchiseägaren, förklarar Kent Nordin.

Från början var det svenska inget man gjorde stor affär av. Varorna hade visserligen redan då namn som ”Billy” och Ektorp” men varuhusen var ännu inte blågula. De såg helt olika ut, beroende på vilka lokaler man hittat och vilket land man var i.

– Efterhand förstod vi att det svenska hade ett värde. Genom åren har vi gjort många undersökningar för att förstå vad konsumenterna kopplar till ”Sverige” och ”svenskhets” och vi finner starka kopplingar till begrepp som ”pålitlighet”, ”funktionalitet”, ”kvalitet” och ”enkelhet” – i betydelsen inte överdådigt.

I och med att Ikea insåg det positiva värdet började de tänka över hur de kunde framstå som ännu mer svenska. Det var då fasaderna målades blågula, flaggorna hissades framför entrén och köttbullar kom upp på menyn.

– Vi vill bjuda våra kunder på alla delar av Sverige. Restaurangerna kom till när vi insåg att mätta kunder handlar mer. Det började med att vi serverade småländska isterband i varuhuset vid Kungens Kurva utanför Stockholm, säger Kent Nordin.

Utanför Sverige är köttbullar den svenskaste av maträtter och i dag är Ikea sannolikt den största försäljaren av köttbullar i världen.

– Vi har vårt eget recept. I muslimska länder byter vi ut fläskkötet mot kyckling men smaken är den samma.

Svenska matvaror är numera en viktig del i Ikea-konceptet. Förutom köttbullar säljer företaget även sill och pepparkakor, svensk choklad, godis och snart även Ikea-kaviar.

– För en svensk kan ingenting ersätta Kalles kaviar, även om smaken är exakt den samma. Men i Kina har ingen någon relation till Kalles, där går Ikeas lika bra.

I företagets riktlinjer ingår även svenska seder och högtider. Det finns en detaljerad manual för hur man arrangerar midsommarfirande – med midsommarstång och sill och nubbe.

Alla varuhus är också skyldiga att ställa till med kräftskivor. Med bilder och tydliga anvisningar förklaras hur

det går till med lyktor, haklappar, fåniga hattar och sånghäften till alla.

– Här i Nederländerna brukar folk köa för biljetterna redan timmar innan de släpps, som till en rockgala. De säljer slut på nolltid. Vi spärrar av restaurangen en kväll. Och den rymmer över 700 personer, säger Kent Nordin.

Högtider som jul och påsk är svårare, eftersom de har en religiös dimension. Men Tjugondag Knut, eller "Knut" som det heter inom Ikea, är Ikea's namn på rean efter julhelgen i många Ikea-länder.

– Vi kallar det "Knut" trots att det inte betyder något på något annat språk, men det låter väldigt "svenskt".

"Man kan se oss som ambassadörer för Sverige"

Foto: Kerstin Alm

AGNETA NILSSON

Grundare till nätverket SWEA, har bott i USA i över 40 år. Idag är SWEA världsomspännande och 8 000 svenska kvinnor bidrar aktivt till att främja Sverige bilden

Bara 21 år gammal gav sig Agneta Nilsson i väg på ett tremånaders stipendium till USA. Femtio år senare kan hon se tillbaka på sitt livsverk: SWEA – ett globalt nätverk med svenska kvinnor över hela världen.

– Man kan se oss som ambassadörer för Sverige runt världen, säger hon.

Året var 1960 när Agneta kom till New York. Så småningom följde ett uppdrag som FN-guide och därefter hamnade hon i Kalifornien, där hon startade ett framgångsrikt baddräktsföretag.

I Kalifornien träffade Agneta också sin man, Gunnar Nilsson, dåvarande stationschef på SAS. Och bestämde sig för att flytta för gott. Baddräkterna lämnade hon snart bakom sig men när barnen började växa upp startade hon import av allt hon saknade från Sverige.

– Så småningom har min verksamhet renodlats till att bara handla om smycken. Än i dag importerar och säljer jag bärnstenssmycken, som endast finns i Östersjön och är en verklig raritet här.

Organisationen SWEA kom till av en slump, när Agneta

Nilsson ombads arrangera en julmarknad. För att redovisa resultatet bjöd hon in till ett möte.

Ur det utkristalliserades en grupp om tolv nära vänner, alla kvinnor, som tillsammans bildade SWEA – en ideell förening för svenska och svensktalande kvinnor som är eller har varit bosatta utomlands.

– Självt var jag mest intresserad av att få input från andra svenskor som jobbade. Men fortfarande var det många som på amerikanskt vis stannade hemma med barnen.

Den nya föreningen blev snart känd, tack vare alla svenska kulturpersonligheter de bjöd in: artister, musiker, konstnärer och författare.

– Genom min käre man, som arbetade på SAS, hade vi alltid koll på vilka intressanta svenska personer som var på besök och kunde snabbt erbjuda ett uppskattat program.

I dag har SWEA 73 avdelningar i 34 länder. Förutom att vara en träffpunkt fungerar föreningen också som stöd för dem som lämnar Sverige. Och för dem som återvänder. En av de största avdelningarna finns i Stockholm, med närmare 500 medlemmar.

– Många är hemvända utlandssvenskar. Hos oss får de träffa personer som delar deras erfarenhet. Det är inte alltid så lätt att komma tillbaka till Sverige. Efter två, tre frågor är det inte många som är intresserade av deras erfarenheter längre.

Utomlands har SWEA utvecklats till en av de största Sverigefrämjande organisationerna. Inte bara genom aktiviteter som riktar sig till de egna medlemmarna.

– I San Diego kommer närmare 70 000 personer varje år för att uppleva luciataget utomhus i en stor park, berättar Agneta Nilsson.

Pengarna föreningen får in används till att stötta olika projekt med svensk anknytning utomlands. Alla avdel-

ningar tillsammans ger ut omkring två miljoner kronor årligen till svenskrelaterade områden, som Svenska kyrkan, skandinaviska fakulteten vid universiteten och liknande.

Föreningen delar också ut flera forsknings- och utbildningsstipendier inom kultur och samhällsliv. Stipendierna är både svenskar som vill utbilda sig utomlands och icke-svenskar som vill studera och forska i Sverige.

Varje år utses också "Årets Svenska Kvinna" – i år Christina Lampe-Önnerud som konstruerat det första miljövänliga litiumbatteriet.

– Genom åren har föreningen betytt oerhört mycket för oerhört många. Förr fanns ju varken internet eller Facebook och Twitter, påminner Agneta Nilsson.

Men även i dag har föreningen en roll att spela. Nu är det ofta unga, ensamstående yrkeskvinnor som söker sig till SWEA när de skickas utomlands i sina jobb.

SWEA är en resurs att räkna med när det gäller att sprida Sverige bilden utanför landets gränser och en viktig samarbetspartner.

– Både utrikesförvaltningen och företagen börjar förstå värdet av det sociala nätverk vi representerar. Men fortfarande återstår att ta tillvara de stora resurser som alla utlandssvenskar för med sig hem igen, säger Agneta Nilsson.

EU-medborgare i världen

Rörligheten i EU är mycket högre än i Sverige. Tio procent av befolkningen i EU:s 27 medlemsländer bor utomlands, jämfört med 5 procent av svenskarna. 50 miljoner, en del hävdar 80, EU-medborgare bor i ett annat land än sitt hemland. Drygt elva miljoner är bosatta i ett EU-land medan de övriga är spridda över resten av världen.

Med tanke på det stora antalet utvandrade EU-medborgare är det mer aktuellt än någonsin för EU att skapa en gemensam migrationspolitik som omfattar både immigration och emigration, anser Europeans Throughout The World, ETTW, som bevakar rättigheterna för EU-medborgare som lever i ett annat land än sitt hemland. Svenskar i världen, SVIV, som representerar utlandssvenskarna i Sverige, är medlem i ETTW, som har sin bas i Bryssel. Organisationen grundades 1984 och ägnar sig åt frågor såsom rösträtt för utlandsboende, rätt till undervisning på sitt modersmål, sociala skyddsnet och demokratiska rättigheter.

Utvandrare förlorar rättigheter

EU-medborgare som bor i ett annat EU-land än sitt hemland ska åtnjuta samma rättigheter och skyldigheter som sina landsmän som stannade kvar i hemlandet, anser ETTW. Men så är inte alltid fallet. Ofta går EU-medborgare bosatta utomlands miste om rättigheter som till exempel rösträtt.

Grekland och Irland tillåter inte medborgare bosatta utomlands att rösta vid val i hemlandet. Danskar som bott utomlands i mer än åtta år får inte rösta i danska val. I Storbritannien är tidsgränsen 15 år och i Tyskland 25 år för tys-

kar som bor utanför Europarådets territorium. Danmark, Nederländerna, Belgien, Österrike och Spanien godkänner inte dubbelt medborgarskap utom på vissa villkor.

Rösträtten är den viktigaste rättigheten. Det finns dock inga gemensamma regler för rösträtt inom EU. Det är en demokratisk rättighet att få göra sin stämma hörd. EU förespråkar ju mobilitet och därför bör medlemsländerna diskutera en harmonisering som ger alla EU-medborgare samma demokratiska rättigheter, oavsett om de flyttar inom eller utanför EU.

EU-kommissionen granskar regler

ETTW har i övre 25 år diskuterat med EU-kommissionen i Bryssel och Europarådet i Strasbourg om EU-medborgares rättighet, och skyldigheter, när de tillfälligt eller mer permanent är bosatta i ett annat land, antingen inom EU eller utanför unionen. ETTW:s filosofi är att man borde ha rätt

Antal invandrade EU-medborgare, 2007

Land	Antal
Tyskland	2 515 508
Spanien	2 112 623
Storbritannien	1 614 800
Frankrike	1 283 000
Italien	934 435
Belgien	659 423
Irland	392 068
Österrike	298 742
Nederländerna	262 964
Sverige	240 985

Källa: Eurostat

att vara svensk även om man inte bor i Sverige.

EU-kommissionen har nyligen uppmärksammat problemet och börjat granska nationella regler och beslut som försvårar den fria rörligheten inom EU. Kommissionen granskar bland annat regler för lagfartsbevis, födelse-, vigsel- och dödsattest. Kommissionen har för avsikt att 2013 lägga fram lagförslag som underlättar för EU-medborgare att flytta till ett annat EU-land.

ETTW har föreslagit att EU-kommissionen utser en kommissionär som får ansvar för att bevaka rättigheterna för de miljontals EU-medborgare som bor utomlands. Men än så länge har ETTW inte fått gehör för sitt förslag.

Olika rättigheter i EU

Rättigheterna för utlandsboende skiljer sig mellan EU-länderna. I vissa länder, som Frankrike och Portugal, kan de utlandsboende välja egna ledamöter till det nationella parlamentet i hemlandet. I andra länder, som Finland, Italien, Spanien och Sverige, finns mer eller mindre formella kanaler mellan de utlandsboende och statsmakten i hemlandet.

SVIV för en ständig dialog med regering och myndigheter i syfte att förbättra utlandssvenskarnas villkor och rättigheter.

SVIV medverkade till rätten till dubbelt medborgarskap som infördes 2001 och har också bidragit till att brev-röstning numera är tillåten var man än bor i världen. Nu jobbar föreningen för att utlandssvenskarna ska kunna rösta elektroniskt.

En utflyttad svensk är en förlorad svensk

2007 höll SVIV det första Utlandssvenskarnas Parlament, som därefter samlas vartannat år för att diskutera utlandssvenskarnas frågor och formulera resolutioner som sedan överlämnas till berörda ministrar och departement. Parlamentet har blivit en katalysator i arbetet med att driva utlandssvenskarnas intressen gentemot statsmakt och myndigheter, som har en något njuigg inställning till utlandssvenskar jämfört med Finland och Frankrike där regeringen har en uttalad politik för medborgare som är bosatta utomlands. I Sverige betraktas ofta en utflyttad svensk som en förlorad svensk eftersom de inte betalar skatt i Sverige.

Utlandsfinländare resurs i Finland

I vårt grannland Finland däremot betraktar man utlandsfinländarna som "befolkning som är frånvarande". Inställningen grundar sig på att fler och fler människor på alla nivåer i samhället har erfarenhet av att bo utomlands kortare eller längre tider, vilket har bidragit till att utomlandsboende inte anses vara "förlorade" för Finland utan en del av det finska samhället.

Finland har cirka 300 000 finska medborgare bosatta utomlands, enligt finska migrationsinstitutet. Utlandsfinländarnas parlament, som grundades 1997, är deras gemensamma intresseorgan och direkta länk till det officiella Finland. Sedan utlandsfinländarparlamentet grundades har det skett en markant förbättring i hur det officiella Finland förhåller sig till utlandsfinländare.

När parlamentet håller sina sessioner deltar såväl presidenten som statsministern. Resolutioner antagna av par-

lamentet överlämnas till statsministern och skickas sedan genom statsrådets kansli på remissrunda till alla ministerier. När utlandsfinländarparlamentets presidium har sina möten i Helsingfors två gånger per år träffar de ministrar ansvariga för de ärenden som parlamentet driver.

Utlandsfinländarna anses vara en resurs för Finland. De gör Finland och finskheten kända ute i världen, resonerar regeringen samtidigt som de hämtar med sig kunskap och färdigheter tillbaka till Finland. Det är viktigt för Finland att utlandsfinländarnas band till sitt hemland bevaras.

2005 upprättade den finska regeringen det första politiska programmet för utlandsfinländarna. Programmet gäller 2006–2011. *"Ett aktivt och fungerande nätverk för utlandsmedborgare kan på många sätt gagna ursprungslandets närings- och kulturliv och politiska liv"*, skriver den finländska regeringen i programmet.

Särskild valkrets för utflyttade portugiser

I Portugal finns en särskild valkrets för portugiser bosatta utomlands. De kan välja fyra representanter till det portugisiska parlamentet. Portugiser som bor utomlands har också en organisation som regeringen tillfrågar i alla ärenden som rör dem som bor utomlands, såväl sociala som kulturella och ekonomiska. Organisationen har 100 ledamöter som väljs på fyra år av portugiser utomlands. Spanien och Italien har liknande organisationer.

I Polen har Polonia, utlandspolackernas organisation, ett särskilt rådgivande organ i parlamentet. Dessutom stöder regeringen Polonias organisationer utomlands, som främjar den polska kulturen och det polska språket.

I Irland, det land som antagligen har fler ättlingar utomlands än något annat europeiskt land, anses det vik-

tigt att hålla kontakten med utvandrade irländare. Mary Robinsson framhöll när hon var president att: *”Vi vill lyssna till deras röster och synpunkter, skapa fora för dialog och samarbete, ta emot deras rika erfarenheter från andra länder och kulturer.”*

Nya rättigheter för franska utvandrare

Frankrike, med 2,3 miljoner medborgare bosatta utomlands, är på väg att inrätta ett system för direktvalda ledamöter till det nationella parlamentet. Från och med 2012 kan franska medborgare utomlands för första gången välja 12 ledamöter till Nationalförsamlingen, parlamentets andra kammare med 577 ledamöter. Nya valkretsar upprättas, fem för Västeuropa, två för Amerika, två för Afrika, en för Östeuropa och en för Mellanöstern. Det är ett av president Nicolas Sarkozys vallöften som nu infrias.

”Franska medborgare utomlands har lika stor rätt som fransmän bosatta i Frankrike att välja sina representanter” meddelade president Sarkozys rådgivare Dominique Paillé i samband med att beslutet om rösträtten fattades. *”Vi ska äntligen reparera en orättvisa”*.

Sedan 1982 väljer fransmän utomlands också 12 ledamöter till senaten, parlamentets första kammare med 346 ledamöter. De är valda i indirekta val av Församlingen för fransmän utomlands, AFE. Församlingen, där Frankrikes utrikesminister är ordförande, har 155 medlemmar spridda världen över, valda på sex år av franska medborgare bosatta utomlands. Att ha politiskt valda representanter är centralt i Frankrike.

Parisdeklarationen

Det var även i Frankrike, under det franska ordförandeskapet i EU år 2008, som det första gemensamma mötet med representanter för utlandsboende EU-medborgare hölls. Syftet med mötet var att diskutera möjligheten att upprätta en gemensam europeisk politik för utlandsboende EU-medborgare. Vid mötet antog man den så kallade Parisdeklarationen som bland annat innehåller förslag om ett diplomatiskt och konsulärt nätverk. Förslaget håller delvis på att förverkligas. Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft har EU upprättat en europeisk utrikesförvaltning som bland annat ansvarar för EU-delegationer runt om i världen. Delegationerna motsvarar medlemsstaternas ambassader men ersätter dem inte. De ska *”tillhandahålla konsulärt skydd till unionsmedborgare i tredje länder”*. EU-delegationernas roll när det gäller konsulära frågor ska ses över 2013.

Parisdeklarationen innehåller också ett förslag om att upprätta en civil och militär styrka som snabbt kan sättas in och bistå EU-medborgare i områden som drabbats av naturkatastrof eller militära konflikter. Deklarationen efterlyser också harmoniserad tillgång till sjukvård för alla EU-medborgare.

Deklarationen fick inte särskilt mycket uppmärksamhet när den antogs. Och den verkar inte heller ha hittat vägen in i EU:s institutioner. Det kommer att dröja länge innan EU får en gemensam politik för de medborgare som bor utomlands. Det kommer knappast att ske några förändringar förrän frågan har en förankring inom EU-strukturen. Därför är viktigt att någon inom EU-kommissionen tar ansvar för emigrantfrågorna.

Slutord

Varje gång en svensk flyttar utomlands är det en presumtiv ambassadör som lämnar Sverige. Det är inte bara våra svenska traditioner som midsommar och lucia som vi tar med oss till andra länder. Vi tar också med oss våra erfarenheter av att ha vuxit upp i ett litet, modernt land som på många områden har varit ledande i att skapa ett modernt, öppet och jämställt samhälle.

Vi har alla olika erfarenhet av det land vi vuxit upp i och tar med oss olika bilder av Sverige när vi vistas utomlands. En företagare tar med sig sina erfarenheter av svenskt ledarskap. En student tar med sig ungdomskulturen och ungdomens perspektiv på Sverige. Naturälskaren kan berätta om svensk natur. Musikälskaren om svensk musik. Bokslukaren om svenska författare och filmnörden om modern svensk film. Politiska och fackliga traditioner, tron på ett jämställt och öppet samhälle sprids till världens alla hörn med emigrerade svenskar.

Kort sagt, de som är bosatta utomlands sätter Sverige på världskartan och skapar förhoppningsvis intresse för Sverige vilket gynnar svenskt näringsliv, svensk ekonomi och det svenska samhället i stort.

När de återvänder har de värdefulla erfarenheter, kunskaper och perspektiv med sig i bagaget som berikar Sverige, svensk kultur och samhälle.

Myten om utlandssvenskar

Grovt uppskattat finns det 180 miljoner utvandrare i världen idag. Av dem är drygt en halv miljon svenskar, en liten grupp ur ett globalt perspektiv, men en stor grupp sett

med svenska ögon. Det bor lika många svenskar utomlands som i Sveriges näst största stad Göteborg, vilket motsvarar fem procent av Sveriges befolkning. Trots det är utlandssvenskarna en anonym grupp som ibland betraktas med en viss skepsis av myndigheter och allmänhet. Myten om att utvandrare lämnar sitt hemland av skatteskal och sedan lever lyxliv i någon annan del av världen lever i viss mån kvar. Visst finns det förmögna människor som söker sig till länder med lägre skatt. Men de är i minoritet. Majoriteten svenskar som bosätter sig i ett annat land, tillfälligt eller för längre tid, är helt vanliga människor som flyttar för att arbeta eller studera, följa med någon som ska arbeta eller för att de är nyfikna på hur det är att arbeta i ett annat land och en annan kultur.

Utlandssvenskarna är ingen homogen grupp. Det enda de med säkerhet har gemensamt är att de bor i ett annat land än sitt hemland. Och att de har kunskaper om Sverige som väldigt få utanför Sverige besitter, kunskaper som Sverige kan ha nytta av i arbetet med att modernisera bilden av Sverige utomlands och därigenom stärka förtroendet för Sverige som ett modernt land som strävar efter jämlikhet, öppenhet, hållbar utveckling och ett rättvist samhälle.

Sverigebilden omodern

Sverige är mindre känt utomlands än vi svenskar i allmänhet tror. Många blandar samman Sverige med Schweiz. De som trots allt känner till Sverige har i regel en positiv men omodern bild av Sverige. Det tar lång tid att förändra bilden av ett land. Dagens bild av Sverige såddes till stor del på 70- och 80-talen då många av dagens äldre utlandssvenskar utvandrade. Frågan är vad som sås idag

och som kan skördas om 10–20 år och vilken roll den moderne utlandssvensken spelar i att förnya den bilden. Alla utlandssvenskar har naturligtvis inte samma bild av Sverige. Men de flesta kan nog skriva under på att Sverige har vacker natur, är glesbefolkat, modernt, har ett internationaliserat näringsliv, hög klass på sjukvård, en effektiv administration och en öppen demokrati. Dessutom finns det flera moderna författare och musiker som blivit en stor exportvara.

Offentlig diplomati oundgänglig

I dagens globaliserade värld där information sprids i realtid via internet, Twitter, bloggar och Facebook kan ett land inte längre enbart förlita sig till traditionell diplomati där regeringar har kontakt med varandra i syfte att uppnå sina utrikespolitiska mål. Många av de problemställningar som regeringar brottas med, såsom klimatförändringar, hållbar utveckling, terrorism, demokrati och mänskliga rättigheter kan inte hanteras utan att engagera en bredare global allmänhet. Offentlig diplomati som handlar om att kommunicera, informera och upprätta relationer direkt med allmänheten, media, det civila samhället, universitet och företag i andra länder, kan inte längre ses som en separat verksamhet helt vid sidan om den traditionella diplomatin. Den offentliga diplomatin är oundgänglig för att ett land ska kunna förverkliga sina internationella mål och måste därför betraktas som ett komplement till traditionell diplomati.

Idag är det inte enbart det officiella Sverige, näringslivet och kända profiler inom kultur och sport som påverkar bilden av Sverige. Den styrs också av individer och enskilda händelser och sprids snabbt via sociala medier.

Genom de val de gör och de åsikter som de uttrycker kan bilden förbättras eller naggas i kanten, åtminstone tillfälligt. Vem minns inte artiklarna i internationell media med kritik mot det svenska rättsväsendet i samband med våldtäktsanklagelserna mot Wikileaks grundare Julian Assange? Men den mörka bild av Sverige som då spreds ändrar knappast bilden av Sverige i grunden. En bild måste nästas in under längre tid för att bita sig fast.

Världen krymper

De svenska beskickningarna har traditionellt varit den främsta källan till information om Sverige. Men världen har krympt och utrikesförvaltningen har anpassat sig till omvärlden. En rad ambassader och konsulat har lagts ned vilket ställer helt nya krav på innovativ kommunikation för att bevara den positiva bilden av Sverige utomlands. Det är här som den svenska diasporan har en viktig roll att spela. Genom att sprida aktuell information om Sverige, delta i debatter och dela med sig av sina kunskaper och erfarenheter av Sverige kan svenskar bosatta runt om i världen ge sin bild av Sverige och kommunicera på vilket sätt det moderna Sverige är relevant för medborgare i det land de är bosatta.

Alla utlandssvenskar brinner dock inte för att arbeta som "ambassadör" för Sverige. Många är nöjda med att komma till Sverige på sommarsemestern, fira vissa svenska högtider och ge bort något svenskt i present till vänner och bekanta i det nya hemlandet. Men bara genom att vara svensk och leva ett visst liv så sprider man information om sitt ursprungsland.

För att utlandssvenskar ska kunna bidra till att moder-

nisera bilden av Sverige är det viktigt att kontakterna med hemlandet hålls levande.

Samarbete gynnar Sverigebilden

Europarådet rekommenderade 1994 medlemsländerna att genom olika åtgärder förbättra relationerna till landets befolkning som är bosatt utomlands. Några länder har följt rekommendationen och har idag ett väl organiserat samarbete med de utvandrade medborgarna. Syftet med det strukturerade samarbetet är dels att de utlandsboende via sina intresseorganisationer och valda representanter ska kunna bevaka sina rättigheter i hemlandet, men också att hemlandet ska kunna förmedla aktuell information till medborgarna utomlands och ta del av deras kunskaper, idéer och erfarenheter från det nya hemlandet.

Det officiella Sverige har ännu inte upprättat något liknande formellt samarbete med utlandssvenskarna eller deras intresseorganisationer. Sedan 2007 arrangerar Föreningen svenskar i världen, SVIV, ett parlament för utlandssvenskar. Där dryftas bland annat frågor om hur Sverige kan bli bättre på att tillvara den resurs som den svenska diasporan utgör i främjandet av Sverigebilden. Sveriges utrikesminister deltar vanligtvis i parlamentets session och mottar de resolutioner som parlamentet enas om. Men den svenska regeringens närvaro är till intet förpliktigande. Ett institutionaliserat samarbete mellan utlandssvenskarnas parlament och den svenska statsmakten skulle kunna resultera i att svenskar utomlands tar en mer aktiv del av händelseutvecklingen i dagens Sverige och därmed känner sig mer motiverade att informera om det moderna Sverige. Det skulle förhoppningsvis också kunna resultera i att Sveriges regering utformar en migrationspolitik som

även omfattar utvandring och inte bara invandring. Migrationspolitik är idag nästan synonymt med invandring. Utvandring av svenskar är så gott som en "icke-fråga". Ändå är ju en invandrare samtidigt alltid en utvandrare.

Svenska diasporan viktig länk

Kommittén för cirkulär migration och utveckling har uppmärksammat vikten av att ha en god kontakt med utlandssvenskarna. I sitt slutbetänkande som presenterades för regeringen i maj 2011 påpekar kommittén att den svenska diasporan utomlands kan användas i större utsträckning för att främja svenska intressen. *"Den svenska diasporan utomlands, /.../ anser vi vara en viktig resurs för Sverige i det land som de nu bor i. De kan vara en viktig länk mellan Sverige och landet inom områden som affärsverksamhet, handel, utvecklingsamarbete, politik och kultur."*

Kommittén föreslår också att *"utlandsmyndigheterna får i uppdrag att i sin verksamhet på ett systematiskt sätt skapa kontaktytor med hela den utvidgade svenska diasporan. Resultatet av dessa kontakter ska redovisas och utvärderas efter tre år"*.

Invandring och utvandring samma fenomen

Också forskare anser att utlandssvenskarna får för lite uppmärksamhet. Även om utvandrarna inte är lika många som invandrarna så är de båda grupperna samman fenomen. In- och utvandrarna är de globaliserade världsmedborgarna. Politiker, myndigheter och media ägnar mycket energi åt invandrare medan de knappast intresserar sig alls för utlandssvenskarna eller vet någonting om dem. Det finns ingen modern forskning om utvandring. Ordet utvandringspolitik existerar knappt i svenskt språkbruk.

Ändå är det över 20 000 svenskar som flyttar utomlands varje år och utvandringen lär inte avta. Vi måste lära oss mer om migrationsrörelserna både in i och ut ur Sverige. Migrationsrörelserna kommer sannolikt att förändras på sikt, vilket kan få betydelse för Sverige.

Forskarintresset för dagens utlandssvenskar har hittills varit svagt. Det var först i valet 2010 som uppmärksamheten riktades mot svenska medborgare bosatta utomlands då det vägde ganska jämnt mellan blocken innan man räknat utlandssvenskarnas röster.

Okunskapen stor om utlandssvenskar

SOM-institutet vid Göteborgs universitet som bland annat forskar om opinionsbildning, undersöker möjligheten att inleda forskning om utlandssvenskar. Enligt institutet gör forskare åtskilliga undersökningar om svenska befolkningen i Sverige medan kunskaperna om svenskar utomlands är mycket låg.

Det borde finnas många tillämpningsområden för resultatet av forskning om utlandssvenskar. Nationalekonomer och näringslivet skulle med största sannolikhet vara intresserade av forskningen om utlandssvenskar för att undersöka hur de bättre kan utnyttja svenskar utomlands för att stärka den svenska ekonomin och näringslivet.

Okunskapen om de svenska medborgare som lever i ett annat land är slöseri med resurser. I och med att kunskapen om utlandssvenskarna är låg missar Sverige åtskilliga chanser och möjligheter att dra nytta av denna resurs.

Slöseriet ökar för varje år. Sedan början av 2000-talet har nettoutvandringen av svenska medborgare årligen ökat med några tusental. Utvandringen är ett levande bevis på den pågående globaliseringen som är avgörande

för landets fortsatta ekonomiska utveckling. Men den stigande utvandringen kan inte längre behandlas som en "icke-fråga". Kontakterna mellan Sverige och den svenska diasporan måste hållas levande och forskningen uppmuntras. Det finns 546 595 potentiella svenska ambassadörer runt om i världen som skulle kunna bidra till att öka kunskapen om och intresset för Sverige, svenskt näringsliv och samhälle, särskilt i morgondagens ekonomiska centra i Asien, Mellanöstern och Afrika där kunskapen om Sverige idag är synnerligen låg.

Kanske det är dags att tillsätta en ny emigrationskommission som får i uppgift att fundera över utvandringen och vilken betydelse den har för Sverige i en alltmer globaliserad värld?

Litteraturförteckning

- Beijbom, Ulf: *Amerika, Amerika. En bok om utvandringen*, 1977. Natur och Kultur.
- Beijbom, Ulf: *Utvandrarkvinnor*, 2006. Norstedts.
- Ericsson, Bengt: *De nya utvandrarerna. En bok om Englands-svenskarna*, 1984. Affärsförlaget.
- Eurenius, Anna-Maria: *Svensk utvandring 1880–1910*, 2008. Handelshögskolan Göteborg.
- Europarådet: *Towards a migration Management Strategy*, 2006.
- Europeiska kommissionen: *EU Citizenship report 2010. Dismantling the obstacles to EU citizen's rights*, 2010.
- Eurostat: *Europe in figures – Eurostat yearbook*, 2010.
- Forskning och framsteg nr 3/2005.
- Frick, W. Lennart: *Berömda svenskar i världen*, 2001. Historiska media.
- Internationella Programkontoret/Svenskt Näringsliv: *Arbetsgivarens syn på utlandserfarenhet*, 2010.
- Internationella Programkontoret: *Internationella utbyten för högre utbildning*, 2010.
- Johnson, Anders: *Globaliseringens tre vågor. Sveriges internationalisering under 150 år*, 2007. Globaliseringsrådet.
- Kommittén för cirkulär migration och utveckling: *Cirkulär migration och utveckling*, 2010.
- Nordström, Lars: *De nya utvandrarerna. Tio svenskar i nordvästra USA berättar*. Edition Edda, 2005.
- Rasmusson, Ludwig: *Hemvändarna*, 2006, Liber.
- SCB: *Efterkrigstidens invandring och utvandring*, 2004.
- SCB: *Sveriges framtida befolkning, 2009–2060*.
- SCB: *Födda i Sverige – ändå olika? Betydelsen av föräldrarnas födelseland*, 2010.

- SCB: *Fokus på näringsliv och arbetsmarknad*, 2011.
SOU 2011:21: *Utrikesförvaltning i världsklass*, 2011.
Svenska Institutet: *Sverige bilden 2010*.
Veckans Affärer nr 35/2009.
Wallden, Jennie: *Swedish-American eller amerikansvensk – en kvalitativ studie om tio utlandssvenska kvinnor*, 2001.
Lunds universitet, sociologiska institutionen.
Wetter, Gundel: *Svensk i Bryssel – ett europeiskt äventyr*, 1995. Tre Böcker.

Hemsidor

- Nättidningen Rötter: www.genealogi.se
Populär historia: www.nordicacademicpress.com
Svenska emigrantinstitutet: www.utoandrarnashus.se
Swenson Swedish Immigration Research Centre: www.augustana.edu
U.S. Census Bureau: www.factfinder.census.gov
Wikipedia: www.sv.wikipedia.org